

ξία τους τὴ μελλόμενη, τὴ διανοητικὴ ἀρετὴ πού μπορεί νὰ μὴ κατωρθώσαν ἀκόμα νὰ τὴ δείξουν. Οἱ Ἀθηναῖοι στοὺς μηδικούς πολέμους δὲν ὑπερασπίζονταν τὸν Ὀμηρὸ μανάχα, μὰ καὶ τὸ Σοφοκλῆ καὶ τὸν Εὐριπίδῃ καὶ τὸ Θουκιδίδῃ καὶ τὸν Πλάτωνα. Σύμπτωση χαρακτηριστικὴ ὁ Μπότσαρης εἶτα μὰζι τραγουδιστὴς καὶ πολεμιστὴς, καθὼς εἶτα καὶ ὁ Σοφοκλῆς ποιητὴς μὰζι καὶ στρατηγός. Δὲν εἶναι λοιπὸν ὁ πόλεμος, καθὼς τὸ θέλουν πολλοὶ, πού κλεῖ μέσα του δὲν ξέρω ποιὲς δημιουργικὲς δυνάμεις γιὰ τὴν ποίηση. Τὰ μεγάλα φιλολογικὰ ἀντίσματα φυτρώνουν, ὡς εἶναι καὶ δύσμοι, πρὶν ἀπὸ τίς μάχες, καὶ τὴν ἀπόδειξη μὰς δίνει τὸ πὼς δὲν τίς ἀκολουθᾶνε πάντα. Δὲ βλέπουμε νὰ γεννῶσαν οἱ Τούρκοι ἔργα, ὅποια, ὅστερ' ἀπὸ τὸ 1453. Ἐνας ἄλλος τόπος, ἀξιοθάμαστος ἀπὸ τὴν πλούσια ψυχὴ τῶν ποιητικῶν του δώρων, εἶναι γιὰ μὰς παραδείγμα πῶς χτυπᾷ τὸ ἀκόμα. Ἀπὸ τριάντα χρόνια κ' ἐδῶθε ἡ γῆ τοῦ Γκαίτε, τοῦ Σίλλερ, καὶ τοῦ Αἰνὲ σπαίρνει. Μοναχὰ στὰ τελευταῖα χρόνια τοῦτα, σὲ καιροὺς ὅλως διόλου εἰρηνικοῦς, φανήκαν ἀποστοὶ λογοτέχνες. Σὰς ἀνάφερα παραπάνου τοὺς Κρητικούς στὸ 17ο αἰῶνα. Καθαρὰ μὰς δείχνουν πὼς τὸ φιλολογικὸ δαιμόνιο ζυπνάει πρὶν ἀπὸ τὰ ὅπλα, γιὰ τὴν τὰ ὅπλα τοῦτα οἱ Κρητικοὶ δὲν τὰ εἶχαν μεταχειριστεῖ· τὰ ἀνεξερεύνητα μανάχα. Ἐνας λαὸς βλέπει πὼς κινεῖται ἡ διανοητικὴ του, καὶ κρυμμένη ἀκόμα, ἀνάπτει σὴν σκῶνεται τότε, γιὰ νὰ δώσῃ λεύτερο δρόμο στὸ πνεῦμα του.

Ἔτσι ὁ Σολωμός φτάνει στὴν ὥρα γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὸ νοῦ τῆς φυλῆς του. Βλέπουμε πὼς τὰ δημοτικὰ τραγούδια—τὰ πῶς ὁμορφα διαμάντια τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας—τὰ κλέφτικα τραγούδια, καὶ ἄλλα ἀκόμα, ἄξαφνα προβάλλουν ἀπὸ παντοῦ, πρὶν ἀπὸ τὸ 1821, ὅστερ' ἀπὸ μακρὰς ποιετικῆς πού στάθηκε ὅσο στάθηκε καὶ τὸ Βυζάντιο, γιὰ τὴν, καλὰ καλὰ, ἐξὸν ἀπὸ κάποιες σπάνιες ἐξαιρέσεις, δὲν ὑπάρχει βυζαντινὴ φιλολογία, ἀνίσως μὲ τὸ ὄνομα φιλολογία ἐννοοῦμε ἔργα φαντασίας. Οἱ Βυζαντινοὶ στέκονται πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὸ λαὸ. Ὁ Σολωμός ἐμπνεύστηκε συγκρατητὰ ἀπὸ τὴ δημοτικὰ Μούσα. Καίρειται σὰ γεγονὸς μεγάλο τὴν ἐκδοσὴ τῆς συλλογῆς τοῦ Φωριέλ. Ἐάνοιξε τοὺς ποιητικούς καὶ καλλιτεχνικούς θησαυροὺς πού κλειούσανε τὰ τραγούδια ἐκεῖνα. Μὰ μπορεί κ' ἕνας ἄλλος λόγος νὰ τὸν ἔκαμε νὰ μεταχειριστῇ τὴ μητρικὴν του γλῶσσα, καὶ ὅχι τὴν τεχνητὴ καὶ δασκαλικὴ γλῶσσα πού

γράφονταν τότε γύρω του καὶ πού εἶναι καθεαυτὸ ἀντιπρόσωπός τῆς ἑνὸς ἀποκλειστικὸς φιλόλογος, ὁ Κοραΐς. Λένε πὼς μιά φορὰ, περπατώντας στὴ Ζάκυνθο, ἀπάντησε κάποιον ζητιάνον, πού, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸ ψωμί του, πῆγαινε στὴς πόρτες τῶν ἀρχόντων καὶ ἀπάγγελλε στίχους, σὰ στοὺς δημοτικοὺς καιροὺς. Ὁ ποιητὴς συγκινήθηκε κατὰ βάθος. Καὶ κατάλαβε. Καὶ εἶπε· «Νὰ πὼς πρέπει νὰ τραγουδῶ! Νὰ ἡ γλῶσσα μου!»

Κι ἀληθινὰ ἂν δὲν εἶναι ἡ ἱστορία, εἶναι συμβολικώτατα πλασμένη. Ὁ ποιητὴς εἶναι τόσο πῶς πολὺ ἀνθρώπινος, ὅσο ἀποτείνεται σὲ πῶς πολλοὺς ἀνθρώπους. Πολὺς λαὸς μὲ ἀκολουθεῖ, ἔλεγε στὴ Ναυσικά ὁ Ὀδυσσεύς. Ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ μπόρῃ νὰ λήῃ σὺν τὸν Ὀδυσσεύα.

Ὁ Σολωμός εἶτα στὸ ὕψος τοῦ ἔργου του. Στάθηκε μεγάλος ποιητὴς· ποιητὴς πού δὲν εἶναι σὲ τίποτε πῶς κάτω ἀπὸ τοὺς συντεχνίτες, ἀπὸ τὰ δέφια του στὴν Εὐρώπῃ. Μὰ καὶ ἄξαφνα μὲ στενωχωρεῖ. *Neograeca sunt; non leguntur!* Κ' εἶτα ὅλοι ἐδῶ δὲν εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ξέρουν τὰ νῆξ Ἑλληνικά. Θὰ μποροῦσα μὲ τὸ βιβλίον στὸ χέρι—ἕνα μοναχὰ βιβλίον μὰς ἔφησε ὁ Σολωμός—νὰ σὰς κάμω νὰ δῆτε χεροπιαστὰ κάποιες ὁμορφίες του. Θὰ μοῦ παρατηρήσετε ἴσως πὼς τὴν ὁμορφίαν τὴν αἰσθάνεται κανεὶς, πὼς ἡ ὁμορφία δὲν ἀποδείχεται. Πάντα σωστὸ δὲ μοῦ φαίνεται νὰ εἶναι τοῦτο. Συχνὰ ἡ ὁμορφία χρειάζεται νὰ τὴν καταλάβουν, γιὰ νὰ τὴν αἰστανθοῦν. Κι ἀκόμα καὶ ἄλλο. Μπορεῖ κανεὶς νὰ δείξῃ, σχεδὸν μαθηματικά, ποιοὶ εἶναι ἐκεῖνοι, ἀνάμεσα στοὺς ποιητὲς, πού ἀξίζουν νὰ λέγονται μεγάλοι ποιητὲς. Καὶ θὰ δοκιμάσω νὰ σὰς παραστήσω ἐδῶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μεγαλόπνοης ποίησης, καθὼς τουλάχιστον παρουσιάζονται σ' ἐμένα. Καὶ θὰ δοῦμε ποῖα ἀπὸ τὰ σημάδια κείνα βρίσκονται στὸ Σολωμό.

Τὸ σημάδι πού ξεχωρίζει, γενικώτατα, σὲ ὅλους τοὺς χρόνους καὶ σὲ ὅλους τοὺς τόπους τὸ μεγάλο ποιητὴ εἶναι ἡ ἐμπνευστὴ πού ἀπὸ τὸν πρῶτο στίχον ἀναβρῖζει καὶ ἀμέσως ἀποκρυσταλλώνεται ἐννοῶ τὸ στίχον τῆς ἀρχῆς, τὴ δύναμιν ὁλόκληρου τοῦ κομματιοῦ, εἴτε στὸ ἡρωϊκόν, εἴτε στὸ αἰσθητικόν εἶδος· φτάνει ὁ στίχος αὐτός νὰ τὸ λήῃ ἀμέσως ὅ,τι θέλει νὰ πῇ, ἀπάντεχος καὶ τελειωτικός. Ὁ Μπωντελαίρ ἔχει πολλοὺς τέτοιους στίχους, πού σὲ χτυποῦν ἀμέσως.

La servante au grand coeur dont vous [étiez jalouse.

Κι ὁ Σολωμός εἶναι γινώσκων ἀπὸ τέτοιους στίχους.

(Ἐδῶ ὁ Ψυχάρης ἀναφέρει παραδείγματα ἀπὸ στίχους τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοῦ Σοφοκλῆ, καὶ ἔακαλουθεῖ.)

Νόμος γιὰ τοὺς τέτοιους λογιῶν στίχους εἶναι πὼς πολλὰς φορὲς τοὺς ἀκολουθᾶνε στίχοι ἀδυνατώτεροι, στίχοι κακοὶ, καὶ οἱ κακοὶ τοῦτοι στίχοι εἶναι μάλιστα σημάδι ἀπὸ τὴν πῶς θετικὰ γιὰ νὰ νῆξ γνωρίζῃ κανεὶς ὅχι βέβαια τὴν τέλειον στιχοπλοκὴν, τὸν καλὸν ποιητὴ, μὰ τὸ μεγαλοφύτερον ποιητὴ. Ὁ ἄλλος, πὼς οἱ μετρημένοι ποιητὲς (*poetes moyens*) δὲν ἔχουν τὸ θάρρος νὰ δυνάτω. Οἱ ἄλλοι, δὲν τοὺς μέλει γι' αὐτό. Βλέπετε πὼς μήτε ὁ Σοφοκλῆς ἐφεύγει ἀπὸ τὸν κανὸνα τοῦτο. Κι ἀκόμα δὲν τὰ ξέρουμε ἀκριτὰ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά, γιὰ νὰ ξανοίξουμε κ' ἐκεῖ τὰ χνῆρα τῶν πολὺ ἀνθρώπων αὐτῶν ἐλαττωμάτων, πού ἀμέσως μὰς παρουσιάζονται στοὺς νεώτερους. Σὰς ἀνάφερα τὸ Μπωντελαίρ. Εἶναι γινώσκων ἀπὸ ἐλλεινὰ κατρακυλίσματα. Κι ὁ Σολωμός ἔχει τὸ μέρος του μὲ τὸ παραπάνου. Ὁ Βινυ, πού ὅταν πεταχῇ, πετάει ψηλότερ' ἀπ' ὅλους, ἔχει πελιδνὰς κουραστικές. Ὁ Λαμαρτίνος καὶ ὁ Μυσσέ, πρὶν πάντων ὁ Λαμαρτίνος, πληρώνουν τοὺς μεγάλους στίχους τοὺς μὲ σταματήματ' ἀπότομα καὶ κακὰ.

Θυμοῦμαι μιά βραδιά ἕνα λόγο τοῦ Οὐγκώ πρὸς ἕνα νέο ποιητὴ,—γιὰ τὸν Οὐγκώ καθὲ ποιητὴς εἶτα νεός.—Ὁ ποιητὴς ἤθελε νὰ τοῦ διαβάσῃ ἕνα ποίημα, καὶ ὁ Δάσκαλος τότε ρώτησε πόσοι στίχοι εἶτα. Εἶτα διακόσιοι! Ὁ Οὐγκώ, εὐγενικὸς πεντα, κοπλιμεντάρης πρῶτα τίς κυρίες πού βρίσκονταν ἐκεῖ, κ' εἶτα γύρισε πρὸς τὸν ποιητὴ, καὶ τοῦ εἶπε:—«Κύριε, κανεὶς δὲν ἔκαμε στὴν ἀρχὴν διακόσιους ὁμορφους στίχους».

Ὁ λόγος εἶναι βαθύς. Ὁ στίχος συγκρατῶν καὶ φωτίζει. Ὁ πεζὸς λόγος ξεδιπλώνει. Γι' αὐτὸ τὴ στιγμὴ πού πρωτοπροβάλλῃ σὲ μιά χώρα ὁ πεζὸς λόγος—ἐννοῶ τὴ φιλολογικὴ πεζογραφία—εἶναι τὸ πῶς σπουδαῖο γεγονός, ὅλως ἕνα ἀνέκδομα, τὸ ἀνέκδομα τῆς λογικῆς. Στὸ ἐξῆς ἡ σκέψις ἀκολουθεῖται, κρίνεται, κοιτάζεται, χιτίζεται. Τίποτα δὲν εἶναι δυνατό χωρὶς τὴν πεζογραφίαν, οὔτε ἐπιστήμην, οὔτε πρόοδο.

(Ἐδῶ ὁ Ψυχάρης μιλεῖ γιὰ κάποια ἄλλα γινώσκων τοῦ μεγάλου ποιητῆ, εἰκονοπλαστικὰ καὶ

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Κι ὡς ἀφήσουμε πῶς τὸ σπουδαῖο σκοπὸ τῆς βί-
ζιτας ἀπόλαψις κ' ἡ κουβέντα τοῦ κ. Μπούνου. Εἶτα
ἄνθρωπος σαράντα χρονῶ μόλις, καὶ ὅχι μοναχὰ πρῶτης
ἀρχδῆς χειρουργός, παρὰ καὶ φοβερὰ ἐξυπνός· ἕνας νοῦς
ἀπὸ τοὺς λαμπροὺς ἐκείνους, πού τόντις λαμπρύνει, πού
καθε φῶς τάντανανκλῶνε, πού τάντανανκλῶνε μ' ἐ-
φκολία καὶ ἀμέσως τὸ κανεὶ δικὸν τους. Ποιητὴς,
μουσικός, ζυγράφος, ἱκανὸς σὲ ὅλα, καὶ γιατρός ἀ-
ξιόλογος. Τὸ ἔξερε. Καὶ τὸ καμάρωνε, ἴσως μὲ τὸ
παραπάνω. Καμάρωνε μέσα του, καὶ ἀπὸ τοῦ εἶδνε
θάρρος καὶ δραστηριότητα καμάρωνε ὅμως καὶ μπροστὰ
στοὺς ἄλλους· ἀπὸ πάλαι τοῦ εἶδνε περηφάνια καὶ
πεῖσμα, γιὰ τὴν δυσχεροῦς τοὺς συναδέφους. Ἐ-
ναν ἕνα εἶχε πάρει τοὺς διαφορὰ καὶ δύσκολους
βαθμούς τῆς γιατροσύνης, τὰ νῆπαιζε καὶ νῆπαιζε
γινῆδι πού δὲν τοῦ κόστιζε μήτε τὸν παραμικρὸν κό-
πο. Ἔτσι μόρφωσε γνώμην, πὼς εἶδος ἔξταση κ' ἡ

ζωὴ φτάνει νὰ ποκρίνεσαι ὀρθὰ κορτά, καὶ πέτυχε.
Μὰ πρέπει καὶ νὰ ἐμαθεῖς ἄμα ἐμαθεῖς, τέλειωσις,
ἔξερε. Ὁ κ. Μπούνος τὸ ἔξερε καὶ τοῦτο. Ἦξερε
ὁ κ. Μπούνος· ἔξερε τὸ καθετίς. Τέτοιο καὶ τὴν
θινὸ γινώσκμα του, πού ἔξερε δηλαδὴ. Τέτοιο καὶ
τὰ ψυχολογικά του. Ἡ βιάση του ἐκείνη στὸ Νοσο-
κομεῖο, ἡ περὶ φημν, ἡ ἀστροπελεκήσια, ἡ γνωστὴ
σὲ πορτιέρηδες καὶ νοσοκόμους, ἡ βιάση πού τὴν ἔ-
τρεψε ὁ κόσμος, ἂν τὴν ξεδιαλίσῃς, βιάση καθαρὰ
δὲ θὰ σοῦ φανῇ δὲ βιαζότανε, πού νὰ πῆς, ὁ κ.
Μπούνος· ὁ κ. Μπούνος ἔξερε. Ἦξερε καὶ βιαζό-
τανε. Ἦξερε πὼς ἐπρεπε νὰ βιαστῇ καὶ πότε. Ἀν-
τίληψη γοργή, γοργὴ πράξις· νὰ ὁ σωστός ὁ ἄνθρω-
πος. Νὰ καὶ τί σήμαινε βιάση γιὰ τὸν κ. Μπούνο.
Γιὰ τὸ ὅμως τόση γοργάδα; Γιὰ τὴν ἔξερε. Ἀντιλα-
βαίνεσαι γοργὰ, γοργὰ πράττεις. Ὅταν ἤθελε ὁ κ.
Μπούνος, δὲ βιαζότανε διόλου, καὶ μάλιστα φου-
μιζανε στὰ Παρίσια μιά του θεραπείαν πού βάσταζε
τρία χρόνια, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὸ λόγο πού βάλ-
θηκε ὁ γιατρός μὰς καλὰ καὶ σώνει, νὰ γλυτώσῃ
τὸν ἄρρωστο χωρὶς χειρουργίαν. Ἦξερε βέβαια καὶ
τότε, μὰ θὰ δῆς ἂν τὸ ξετάσῃς καὶ ἀπὸ, πὼς καὶ
τότε ἡσυχάσε βιαστικὰ. Ἦξερε ὁ κ. Μπούνος πό-
τε χρειάζεται βιάση καὶ πότε δὲ χρειάζεται. Ἀκό-

μη καὶ στὴν ἀργία, ἡ ἀντίληψις του γοργή.

Ὁ Ἀντρέας, σὺν μὴνκε στὸ σπουδαστὴρ τοῦ
φίλου του, τὸν ἤθερε πῶς πολὺ κουρασμένο παρὰ νε-
βρικό. Ἀπὸ τοῦ ἄρεσε κάπως. Ὁ ταχτικὸς, ὁ κα-
νονικός ὁ Ἀντρέας σιχαίνονταν, μπορεῖ καὶ νὰ μι-
σοῦσε καθε ταραχὴ, καθε βιάση. Δὲ γινώριζε ὅμως
κατὰ βάθος τὸν κ. Μπούνο. Νόμιζε, γιὰ τὸν ἔλε-
πε ἡσυχὴ στὴν πολυθρόνα του, πὼς δὲ βιαζότανε ὁ
γιατρός ἐκείνη τὴ στιγμὴ· βιαζότανε ὅσο καὶ τὸ
Νοσοκομεῖο, ἂν καὶ δὲν ἐμοιάζε βιαστικός, ἐπειδὴ
βιαζότανε μέσα του, καὶ ὁ Ἀντρέας δὲν καταλάβαι-
νε πὼς γιὰ τὸν Μπούνο βιάση θὰ πῇ ἀπόφασις. Ἀ-
ποφασισμένος ὁ ἐξοχώτατος καὶ ἀπὸ τὰ πρῶτα λόγια
τοῦ Ἀντρέα. Ῥώτησε γιὰ τὴν Κατινούλα, πού τὴν
γινώριζε καὶ ἀπὸ τὴν Κερμαρία σὺν ἤθερε μὴ φορὰ τὸ
καλοκαίρι· εἶτα Ῥώτησε μὲ κάποιον ὕψος ἀδιαφορίας
σὰ λιγὰνι σαχλό, ἕνα ὕψος ὅπου μόλις ξεδιαλίσῃς
μιά ἡμέρη, μιά γλυκεῖα περιφρόνησις, λὲς καὶ τὸ
θεοῦσε περὶ τὸ νὰ βωτήσῃ, ἂν ἐκεῖ κάτω στὸ Μπ...
στοῦ κ. Σεβιλά, στὴν Κλινικὴν του, τῆς εἶχανε κα-
μεῖ καθετηριασμό. Δίσταζε μιά στιγμὴ ὥσπου νὰ
ποκρίθῃ ὁ κ. Ἀντρέας, καὶ ἀποκρίθηκε στὴ θέσιν του
ὁ κ. Μπούνος.

—«Ὅχι, ἐννοεῖται. Δὲ θὰ ἔχουνε καὶ τὰ μέσα».

* Ἡ ἀρχὴ τοῦ στὸ 228 φύλλο.

παραδειγματικά, δείχνοντας παραδείγματα από το Σολωμό, κι από άλλους ποιητές αρχαίους και νεώτερους, και εξακολουθεί :

Είναι κάποιο άλλο χαρακτηριστικό βαθύτερο, σπανιότερο χάρισμα, μια χωριστή ἀρετή, που τή χαίρονται λίγοι προνομιούχοι. Ο Σολωμός έγραψε, ανάμεσα σε άλλα, δυό τραγούδια για ένα βοσκό και για μια βοσκοπούλα που πεθάναν. Θα τα δήτε στη συλλογή τῶ δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Πάσσοβ. Ο εκδότης τους τα πήρε για δημοτικά τραγούδια. Δέν εφταιγ' εκείνος. Είχανε γίνει δημοτικά. Ο Σολωμός πέρασε στη θέση τοῦ ἀνώνυμου ποιητῆ. Είναι ἴσως αὐτὴ ἡ πιὸ μεγάλη δόξα που μπορεῖ νὰ τύχη σὲ ποιητὴ, καθὼς εἶναι γιὰ κάθε συγγραφέα ἡ πιὸ βέβαιη τιμὴ, νὰ λένε καὶ νὰ ξαναλένε τοὺς στοχασμοὺς του χωρὶς νὰ τὸ ξέρουν, καὶ καμιά φορὰ κ' ἐκεῖ που τὸν πολεμοῦν. Γὰρ νάφρασαν ἔτσι μέσα στὸ πλῆθος στοχασμοὺς πὺς χρειάζονται διαλεχτὰ χαρίσματα. Ὅλοι μας εἴμασ' ἐν' ἀπείραντο πλῆθος ψυχῶν ἀγνωρίστων ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη που συναπαντιοῦνται. Καμιά φορὰ ἡ ἀστραπὴ ξεσπάει, ἡ γνωριμιὰ ἐγίνε. Ὁ ποιητὴς περιμαζώνει τὴν ἀστραπὴ αὐτὴ που ἀπάνου της τοῦ ἤρθε, σὲ μιὰ ὠριμένη στιγμή, δάκρυα ἡ ψυχὴ τοῦ πλῆθους. Αἰστάνθηκε καθὼς αἰστάνεται, τοχάζτηκε καθὼς στοχάζεται. Ἐδωκε τὴ μορφή στὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ του.

Ὁ Σολωμός εἶχε αὐτὴ τὴν εὐτυχία. Γιὰ νὰ τὴν ἐχτιμήσουμε καθὼς τῆς ἀξίζει, πρέπει νὰ καταλάβουμε πόσο εἶναι σπάνιο τὸ φαινόμενο σὲ ὅλες τὶς χώρες. Ὁ Γκαίτε ἐπλάσε μὲ τὴ Μαργαρίτα του ἕνα τύπο ἀγαπημένο ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες του, καὶ πολλοὶ στίχοι τοῦ "Αἶνε κυκλοφοροῦνε στὶς γερμανικὲς χώρες. Κανέν' ἀπ' αὐτὰ τὰ τραγούδια δέν ξέρω νάγινε δημοτικὸ, καὶ κείν' ἀκόμα που ὁ "Αἶνε δανείστηκε τὸ θέμα τους ἀπὸ τὴ λογογραφία τῆς πατρίδας του. Ὁ Σαίξπηρος κατάρρε νὰ στυλῶσθαι στὰ δράματα τοῦ ἰθὺς πρόσωπα. Στὴ Γαλλία, ἀλλοίμονο! — ἐξίν καμιά φορὰ στὸ Μολιέρο — δέν ἔχουμε τίποτε τέτοιο. Δέν ἔχουμε ζωντανούς τύπους περικοπτικῶν τοῦ Γάλλου. Τὸ φαινόμενο τοῦτο κρατεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ γαλλικὴ φιλολογία εἶναι, κατὰ βῆθος, ἀριστοκρατικὴ. Τὸ ἐπιθετικὸ αὐτὸ δὲ σημαίνει πὺς γράφεται σὲ γλῶσσα καθαρὰ, ἀπὸ ἡ ἐλληνικὴ καθαρὰ στὰ μετὰ μερικῶν φαίνεται ὅτι νὰ εἶναι προτυπο γιὰ τὴν ἀριστοκρατίαν. Ὁ "Οχι. Ὁ Μολιέρος ἔγραφε χωρὶς νὰ ντρέπεται : « Nicole, apportez moi mes pantoufles » καὶ ἡ ἀπλή

αὐτὴ φράση καθιερώνει μιὰν ἀρχὴ γραφῆς που κυριεῖ τὴ γαλλικὴ λογογραφία. Τὴ λέω ἀριστοκρατικὴ, γιατί οἱ σχολές ἀκολουθοῦνε, μίτρα στὴ φιλολογία τούτη, ἡ μιὰ πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀπὸ τὸ 170 αἰῶνα, που κυριαρχοῦσε ἡ κλασσικὴ σχολή. Καὶ λοιπὸν ὅποιος λείει σχολὴ πάντα ἀριστοκρατικίζει. Πρέπει νάναβούμε ἴσα μὲ τὸ Rabelais τὸν ἀσύγκριτα μεγάλο συγγραφέα, γιὰ νὰ ξανοίξουμε τὸν καλὸ γαλλικὸν στάργαστῆρι του νὰ χύνη ὅλα τὰ ἀρχαῖα μέταλλα, τὸ σίδηρο, τὸ χάλκωμα, τὸ μπρούτζο καὶ τὸ χρυσάφι νὰ χτυπή με τὸ σφυρὶ τοῦ σταμόνι, γιὰ νὰ σκαρῶσθαι τὴν ἀρματωσίαν που μὲ κείνη ἀνετα πορεύετ' ἕνας γίγαντας γεννημένος στὰ γαλλικὰ χώματα, ἀπὸ τὴν παράδοση καὶ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, συμβολικὰ καὶ εὐκολα.

(Στάλλο φύλλο τελώνει).

ΔΑΚΡΥΑ

ΣΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Ν. ΚΟΝΕΜΕΝΟΥ

"Οχι ἄνθη γιὰ τὸν τάφο σου, δάκρυα θερμά μοι δίνει, Γλυκὲ μου φίλε, ὁ πόνος μου, καὶ μὲ καὶ μὲ θρηνηῶ. Τόσες γλυκὲς ἐνθύμησεις γένονται τώρα δόνη. Εἶναι φαρμάκι τὸ φίλι τοῦ τάφου, τὸ στεγνόν.

Γέροντας... κλαίω γέροντας... καὶ παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ θλιμμένη ψάλλει φθῆ, Κι ὁ πόνος πνίγει τὴν καρδίαν... καὶ τρέμει σὺν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει στὸ κλαδί.

Φίλε γλυκὲ μου, ἐγέλασε μὲ τῆς ζωῆς τ' ἀσπείρα. Μ' ἀγάπησε... καὶ ἐπένεσε... καὶ ἐδάκρυσε συχνά. Κ' ἐγίνεκε τὸ γέλιο σου καὶ ὁ πόνος σου ἁρμονία. Καὶ μουρῶδα λαλοῦντα... καὶ ἀμάρταντα σεμνά.

Μέσα στὸν κόσμο ἐπάλεψες... καὶ ἦσουν στὸν κόσμο ξένος. Τὰ φέματά του ἐμίσσε το πνεῦμα σου τὸ ἄγνόν, Κι ἀπέθανες παντέρημος, δώον... λησμονημένος, Ποῦχες καρδίαν στὰ στήθη σου πλασμένη ἀπὸ οὐρανί.

"Αχ! στὴ ζωὴ τὴν ἄχαρη, ποὺ μὲ τρομάρα τόση, Εἰς τὴν ἀγάπην βεβαίως κρυφὴ παρηγοριά, Ἡ Μοῦσα τὴν ἀπλόανσι θὰ ἴδῃς νὰ σαβανώσῃ. Μαζὶ νὰ θάψῃ ἀλόγητα κομμάτι μας καρδιά.

Καὶ σὺ κομμάτι μου καρδίαν στὸν τάφο σου μοι παίρνεις, Κι ἀξένει ἡ ἐρμιά μου πάντοτε μαζὶ μὲ τὴ ζωή. Ἀγαπημένα λόγια σου... πλέον, δέν θὰ μοι στερῶν. Καὶ δέν θὰ σβῶσῃ ἡ θλίψη μου ἕως τὴ στεγνὴ πνοή.

Γέροντας κλαίω γέροντας καὶ παλαιὸ μου φίλο, Κ' ἡ Μοῦσα μου στὸν ποιητὴ ψάλλει θλιμμένη φθῆ, Κι ὁ πόνος πνίγει τὴν καρδίαν καὶ τρέμει σὺν τὸ φύλλο τοῦ φθινοπώρου, που ὁ βορρῆς τὸ δέρνει στὸ κλαδί

Κεφαλληνία

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΑΒΔΙΧΟΣ

Τὸ εἶπε ἀπὸ μάλιστα μὲ καλὴ σύνθη. Καὶ τόντις ὁ καθηγητικὸς εἶναι ἀπὸ χειρουργήματα καὶ δύσκολο συνήμα. Καθηγητικὸς εἶναι, Γαλλία, ὅπου εἶναι τέτοια σημάσια ἡ λέξη, ὅταν ἀκούμπῃς τὸ στόμα ἐνὶ σουληνάριου πνίγῃ στὴν μπασιά ἡ τοῦ δαξίου ἡ τοῦ ζερβίου τούρητῆρα καὶ ἔτσι τραβᾷ, που νὰ παῖμε, τὸ νερὸ κατεστεινὰ ἀπὸ τὸ νεφρὶ, προτοῦ ἀνακατεφτεῖνε στὴ φουσκὰ καὶ τὸ δυνάει τὸ νεφρὶ νὰ νερά. Πρέπει ὅμως τὸ σουληνάρι σου νὰ περάσῃ ἀπὸ τὸ τρισκότιδο τῆς φουσκᾶς καὶ καὶ μέσα νὰ βοῇ τὸ στενὸ τῆς τούπας. Ἄν ὅμως εἶχανε καμὲι τότες καθηγητικὸς τῆς Κατινούλας, δὲ θὰ μποροῦσε νάναβῃ περιττὸ κούλας νὰ δοκιμάσουνε, ἀπὸ στὴ θέση ὅπου τὴν ἀρῆσανε ἡ τὴ βάλανε ὁ κ. Ἀμάρος καὶ ὁ κ. Λανζίος, ἔτσι καὶ ἔτσι χαμένο εἶτανε τὸ κορίτσι.

Μὰ ὅποιος ξέρει δέν εἶναι ἀνάγκη πάντα νὰ ξεταξῇ. Ὁ κ. Μπούνιος ἔξερει. Φυσικὰ, δέν ἔξερει ὁ κ. Σεβίλς. Ὁ κ. Σεβίλς εἰσάγει καὶ σὲ κατὰ ἄλλο. Ἐδῆς, καθὼς εἶδαμε, τὴν πληγὴ ἀπὸ μέσα μὲ κλωστής μετὰξιν. Φοδερὸ λαθός. Τὸ μετὰξιν ἐρίθιζε τὸν κ. Μπούνιο Τονὲ θύμωνε τὸ μετὰξιν ὅσο θύμωνε καὶ τὴν πληγὴ. Ὁ θυμὸς του ἄσπρος, δίχως φωτιά, δίχως κόκκινα μάγουλα καὶ φωνὴ φου-

σκωμένη. Πεισματωμένος, ἥσυχος, ἀνώτερος

— « Δέκα χρόνια τώρα που ἐπαψα τὸ μετὰξιν. Τὸ ξέρο τί κοστίζει στους ἀρρώστους. Δὲ γίνεται. Πρέπει κοκτ-γκούττι. Τὸ μόνο ».

"Εχει ἐνοῦται καὶ τὸ κοκτ-γκούττι τὰ κακὰ του. Μὰ ὁ κ. Μπούνιος ἔξερει.

"Γότερα, μὲ εἰρωνείαν σοβαρὴ, ἀφαντῆ, κρυφὴ καὶ ὠργισμένη.

— « Θὰ γυρίσετε στὴν Κερμαρία σ' ἐννιά μῆνες, δέν εἶναι ἀλήθεια; Ἐγὼ λέω, τοὺς ἐννιά μῆνες, νὰ θεραπεύετε, νὰ βρασταῖτε τὴν ἀρρώστη ὅπως ὅπως. Ἐπειτα, σὺν κατεβῆτε, νὰ τὴν παραδώσετε στὰ χέρια τοῦ κ. Σεβίλς καὶ νὰ τοῦ κάμετε « Μὰς ἔβαλε μετὰξιν. Τὸ μετὰξιν σου, φίλε μου, φρόντισε ὁ ἴδιος νὰ μὰς τὸ βγάλῃς, παρακαλῶ. Εἶναι τὸ καλῆτερο ».

Στάσιτε ὁ Ἀντρέας μὲ τὸ λόγο. Συλλογίστηκε πὺς τὸ κατὼ κατὼ μπορεῖ ὁ κ. Μπούνιος νὰ εἶχε δικίον καὶ νὰ μὴν ἔξριζε τὸ μετὰξιν. Ὁ κ. Μπούνιος τοῦ εἰσάγει καὶ ἀφροντοῦ, φιλικὰ καὶ μὲ τρόπο, τοῦ εἰσάγει ὅμως πὺς δέν ἐνοιοῦθε ἀπὸ γιαντρικὴ, ἐπειδὴ ὅταν ὁ κ. Ἀντρέας, ποὺ τοῦ τὰ δηγήθηκε ὅλα τὰ ἱστορικὰ τῆς ἀρρώστιας, τοῦ μίλησε γιὰ τὸν κ. Λανζό, εἶπε ὁ κ. Μπούνιος.

— « Εἰστε πολὺ περίεργοι ἑσεῖς οἱ πελάτες, οἱ

Η ΛΑΞΜΗ

Στὴ φίλη μου Χ.

Σὰ χιονισμένη ἀσπρηνόχουσαν περίγυρα τὰ χωράφια ἀπ' τὰ σκασιμένα λούλουδα τῶν μπυμπυκιῶν. Γέρνανε κουρασμένα τὰ κλαδιά καὶ Ἰντιάνες χωριτοπούλες μάζευαν τὸν κάτσαπρο θησαυρὸ μέσα σὲ κόκκινες ποδιές που μάτωναν τὴν πρασινολευκὴ ἀρμονία.

Φάνηκε τώρα ἀντίπερα ἡ νατιβικὴ χώρα μὲ τοὺς νεοὺς, τὰ λαποχιτισμένα σπίτια, τὰ τετράγωνα λακωτὰ καὶ τὶς καλαμοστεγασμένες καλύβες. Ἐκεῖ, μακριὰ ἀπ' τὸν πολιτισμένο κόσμο, μὰ καὶ μακριὰ ἀπ' τὶς φαρμακερές του μύγες καὶ ἀπ' τὴ ζωὴ τῶ σκουληκιῶν, θὰ περνοῦσα μῆνες καὶ μῆνες.

— Σαχίμπ αγιά (!), σαχίμπ αγιά, ἀρχισαν τ' ἀραπάκια νὰ φωνάζουνε χοροπηδώντας γύρω στ' ἀλογό μου.

— Σαλάμ (!), σαχίμπ, σαλάμ.

Καμιά δεκαριά Ἰντιάνοι μὲ σαρκίνα κίτρινα, ντυμένοι γιορτινὰ, μοὺ κάνανε τεμενάδες σκύδοντας ὡς τὸ χῶμα. Κατάλαβα πὺς εἶταν τὸ ἐπιτελεῖο μου.

— Σαλάμ.

— Ἡ Ἐξοχότη σας θὰ εἶναι κουρασμένη.

— Ναι καὶ πολὺ μάλιστα. Πῶς εἶναι τὸ μπάνγκαλό (!) μου; ὅχι στὴ χώρα μέσα ἐλπίζω.

— Ὁχι, σαχίμπ, ὅχι, πάνω στοῦ πεταμοῦ τὸν ὄχτο.

Φτάσαμε στὸ « Ἀσκηταριδόν », ἔκανα μπάνιο, ντύθηκα, ἔφαγα καὶ ξαπλώθηκα στὸ σοφὰ στὴ βεράντα νὰ καπνίσω καὶ νὰ ξεκουρασθῶ. Σὲ λίγο μὲ πῆρε ὁ ὕπνος, ὕπνος βαθύς, λήθαργος σωστός, ὕπνος χωρὶς ὄνειρατα, ὡς τὴ στιγμή που μυρωδιὰ γιανταμοῦ πῖσω μὲ κουβέλησε σὲ παρασμένα χρόνια, καὶ βρέθηκα μὲ μιὰς, παλληκαρι ἀκούσταχο, μυρίζοντας νησιώτικα γιανταμοῦα που μοῦ τὰ πρόσφερε τὸ χερσὶ τῆς πρώτης μου ἀγάπης. Σκύβω νὰ φιλήσω τὰ κοντυλιένια δάχτυλα, μὰ κείνη μαρμιόλικα μοὺ ξεφεύγει, τὴν κυνηγῶ... καὶ ἀλλοίμονο ξυπνῶ.

Τὶ ὄνειρο γλυκόν. Κι ὡς τότε ἀλήθεια μουκοβολοῦν τὰ γιανταμοῦα. Τρίβω τὰ μάτια. Τεντώνουμαι,

1) « Ὁ ἀφέντης ἤρθε ». Σαχίμπ, ἔτσι φωνάζουν οἱ ντοποῖοι τοὺς Εὐρωπαίους.

2) « Σαλάμ », χαιρετισμὸς Ἰντιάνικος.

3) Bungaloro = ἐξοχικὸ σπίτι μὲ βεράντες.

ἀρρώστου. Δέν ξέρετε ποτε σας σὲ τί γιαντὸ νὰ πάτε. Ὁ τι καὶ ἂν πᾶτε, τὸ φταίξιμο δικό σας. Καλὸς ἄνθρωπος ὁ Λανζός εἶναι καὶ ἱκανός. Μὰ χειρουργὸς που δέν πέτυχε στὰ Νοσοκομεία. Λοιπὸν, τί εἰπῇ; Ἐσεῖς πάλε τρέχετε στὴν πρώτη κλινικὴ που βλέπετε στοὺς δρόμους ».

Τοῦ εἰσάγει καὶ ἄλλο μάρτυρα ὁ κ. Μπούνιος. Ἐλεγε τοῦ Ἀντρέα, ἴσως γιατί δέν μποροῦσε νὰ ξεχάσῃ τὶς ἀναθεματισμένες τὶς κλωστής, ἴσως καὶ γιὰ νὰ τὸν κάμῃ νὰ καταλάβῃ μιὰ καὶ σώνει, τί ἀηδία που εἶναι τὸ μετὰξιν, πὺς κάποτε χρειάζεται δέφτερο χειρουργήμα, δηλαδὴ νὰ ξανανοίξουνε τὴν πληγὴ, νὰ βγούνε οἱ ἀκαθαρσίες. Ὁ Ἀντρέας σὰ νὰ ταράχτηκε ῥώτισε ἀνήσυχο, ἂν εἶτανε καὶ πικίντυνο τέτοιο χειρουργήμα.

— « Ἐνα χειρουργήμα, τοῦ ἀπακρίνεται σοφὰ ὁ κ. Μπούνιος, δέν εἶναι ποτὲ του πικίντυνο. Πικίντυνος εἶναι ὁ ἀρρώστης. Τὸ πιὸ σημαντικόν, οἱ ὅροι δὲ που γίνεται τὸ χειρουργήμα. Κ' οἱ ὅροι κρέμονται ἀπὸ τὴν ἀρρώστια ».

Ἡ κάπως μεταφυσικὴ ἀρχὴ τοῦ κ. Μπούνιου, ἀρχὴ που δέν εἶχε καὶ μεγάλῃ πρωτοτυπία στὴ χειρουργικὴ, δὲ σήμαινε πὺς μπορεῖς νὰ χειρουργήσῃς στὸν ἀέρα, σήμαινε πολὺ ἀπλὰ πὺς πρέπει νὰ μὴν

γυρνῶ καὶ τί νὰ δῶ! τρεῖς Ἰντιάνες, ἀσπροντυμένες, μὲ τὰ μαῦρα τους μαλλιά στεφανωμένα φούλια καὶ γιασουμιά, στίκουνται δυὸ βήματα μακριὰ χαμογελώντας καὶ μουρμουρίζοντας χαδεντικά, «σαλάμ σα- χίμπ».

— Μπέρα (4), μπέρα.

— Ἀφέντη.

— Σὺ μοῦ τίς κουβάλισες, μασκαρα; Πές τες ν' ἀδειάσουν τὴ γωνιά μὲ μίξ, ἀκούς; Δρόμο ἔσεις.

Σκεπάζοντας τὰ κεφαλάκια τους, ντροπιασμέ- νες, μὲ τὴν ἄκρη τοῦ σαριοῦ (5) τους, καὶ κάνοντας ἀπὸ ἓνα μεγάλο τεμενᾶ, χαθῆκανε μὲ μίξ στὴ σκο- τεινιά.

Ἄφησαν ὁμῶς πίσω τὴ μυρωδιά τους οἱ εὐλο- γημένες. Ξαναφαλνῶ τὰ μάτια, ξαναγυρεύω τὸ νη- σιώτικε μπαξέ, καὶ τὰ νησιώτικα τὰ γιασουμιά, μὰ τοῦ κάκου. Τὰ καινούρια λούλουδα, τὰ λάγνα μαῦρα μάτια ὅλο κοντὰ μου βρίσκονται.

— Μπέρα.

— Ἀφέντη.

— Φώναχ' τες πίσω γλήγορα. Ὅχι, στάσου. Ἀς τες. Οὐφ ζίστη, πνίγεται κανεῖς. Στὴ βεράντα θὰ κοιμηθῶ.

— Ὅχι, ἀφέντη, ἔχει φίδια πολλὰ σ' αὐτὸ τὸ μέρος.

— Κάμε ὅ,τι σοῦ λέγω. Βάλε γερὰ τὴν κουνου- πέρα καὶ φῶς στὴν ἄλλη ἄκρη τῆς βεράντας.

Κοιμήθηκα καὶ τὸ πρωὶ ἔρχισε ἡ δουλιὰ, παρη- γοριὰ σωστή. Μὰ κάθε βράδι σὰν τέλειωναν τῆς μέ- ρας οἱ σκοτούρες, καὶ μονάχος τραβοῦσα κατὰ τὸν κάμπο, ἐνοιοῦθα τὴν ἀνάγκη συντροφιάς κ' Ἰντι- άνικας ἀκόμα.

Ἀρχισα τότες μὲ προσεχτικώτερο μάτι νὰ κοι- τᾶω τὰ χάλκινα γύρω μου ἀγάλματα, κ' εἶδα γιὰ πρώτη φορὰ τὴν ὁμορφιά τους, καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἡ φλόγα τῆς ματιᾶς τους μὲ τάραξε.

Πέρασε ἔτσι ἓνας μῆνας καὶ τώρα σίμωναν οἱ γιορτές οἱ νατίβικες, δυὸ βδομάδω σκόλες.

Τί θὰ ἔκανα ὅλη τὴ μέρα; διακόσια μίλια γύ- ρω μου ἓνας δὲ βρίσκονταν Εὐρωπαῖος. Νὰ εἶχα τουλάχιστο βιβλία, μὰ ὅσα εἶχα τὰ διάβασα μονο- ροῦφι. Πέρασα δλάκερες μέρες διαβάζοντας ὡς πού μοῦ σκοτεῖνιαζε τὸ μυαλό, κ' ἔμεινα ναρκωμένος μὲ ἀ- σκευτα μάτια, σωστός βραχμάνος σ' ἔκσταση θρη- σκευτική.

4) «Bearer». Valet de chambre σὰ νὰ ποῦμε.

5) «Sari». Μονοκόμματο παννὶ πού τυλιγμένο μὲ χάρη γύρω στὸ σῶμα δείχνει ὅλες τίς γραμμές του.

πεθάνη ὁ ἄθροπος, γιὰ νὰ πετύχη ὁ χειρουργός, τὸ λοιπὸν πὼς δὲν ξεχωρίζεται ὁ χειρουργημένος ἀπὸ τὸ χειρουργημὰ, ὅπως μοιάζει καὶ τὸ θαρροῦσε ὁ κ. Μπούνιος. Μὰ ὁ κ. Μπούνιος ἤξερε, καὶ ὁ Ἀντρέας πάλι ἤξερε πὼς ὁ κ. Μπούνιος ξέρι. Δὲν τοῦ περ- νοῦσε νὰ πάη σ' ἄλλο γιαντρί, κ' ὅστερις ἀπὸ τίς φι- λοσοφικῆς τίς κουδέντες, τὸν παρακάλεσε νάρθη σπι- τί νὰ δῇ τὴν Κατινούλα. Δὲ νόμιζε ὁ Ἀντρέας πὼς τοῦ ἔλεγε τίποτις παραξένω. Μάλιστα φυσικό, ἀφοῦ γνώριζε ὁ κ. Μπούνιος τοὺς μπελάδες τοῦ μεταξιοῦ κ' ἔτσι ἔλπιζε ὁ Ἀντρέας πὼς θὰ προλάβη κάθε κακὴ συνέπεια. Μήπως κιόλας δὲν τοῦ εἶπε ὁ περί- φημος ὁ φίλος του πὼς οἱ ἀρρώστοι δὲ διαλέγουνε καὶ τοὺς γιατροὺς τους; Ποῦ νὰ διαλέξη πιδ κα- τ'ἀλλήλο; Ποῦ νὰ βρῇ; Ὅχι! Δὲ στάθηκε τρόπος. Δὲν ἤθελε πού δὲν ἤθελε ὁ κ. Μπούνιος. Τοῦ πρό- τεινε νὰ κοιτάξῃ τὴν ἀρρώστη στὸ Νοσοκομεῖο, στὸ Νοσοκομεῖο νὰ τοῦ τὴ φέρῃ νὰ πάη σπιτί του, πο- τίς. Πολέμησε ὁ Ἀντρέας νὰ τὸν καταπείσῃ, πολέ- μησε τουλάχιστο νὰ τοῦ συστήσῃ ὁ κ. Μπούνιος κα- νένα συνάδερφό του, κανένα μαθητὴ του, γιὰ τὸν- τίς δὲ γνώριζε γιατρό. Τῶν ἀδυνάτων τὸ ἀδύνατο. Μήτε συνάδερφο νὰ τοῦ συστήσῃ μήτε νὰ φανῇ ὁ ἴ- διος. Στὸ Νοσοκομεῖο, ναι, μὰ τόσο μόνο. Καὶ πε-

Βαρέθηκα τὴν καβάλλα πού μ' ἔφερνε στὰ ἴδια μονοπάτια· συχάθηκα τὸ κυνήγι, τίς πληγές, τὰ αἵ- ματά του. Ἀχ τὸ πρῶτο λάφι πού πλήγωσα. Σὰ μ' ἄγρια χαρὰ πῆδηξα σιμά του, καὶ ἀντίκρυσά τὴν καστανὴ παραπονετικιά του ματιά, κ' εἶδα τοὺς σπαραγμούς του, δάκρυσά καὶ γονατίζοντας τοῦ φί- λησα τὸ ματωμένο κεφαλάκι. Ἀχ, νὰ μπορούσα νὰ τοῦ ξαναδώσω τὴ ζωή..... Ὅχι, δὲν εἶμουν κυνη- γός· ὁ κυνηγὸς δὲν κλαίει ἀντικρύζοντας τοῦ λαφιοῦ τὰ μάτια τὰ σβυσμένα.

Ἐημέρωσε κ' ἡ πρώτη σκόλη καὶ γὼ ξαπλωμέ- νος στὴ βεράντα, ξαναζοῦσα θύμησες παλιές. Μὲ μίξ τινάχτηκα πάνω ἀκούοντας τὸν κρότο νταου- λιοῦ. Τρέχω στὸν μπαξέ καὶ βλέπω νᾶρχεται ὀλάκε- ρη συνοδία ντόπιων.

Οἱ ἔμποροι, οἱ προεστοὶ σὰ νὰ ποῦμε, μὲ τὰ χρυ- σὰ σαρίκια τους ἐρχόντανε νὰ μὲ χαιρετήσουν. Μπο- ροῦν τοὺς δλόγυμνα ἀραπάκια κουβαλοῦσανε δίσκους γιομάτους λούλουδα καὶ φρούτα, φούλια, γιασουμιά, μαγνόλιες, γαρντινιές, βανάνες, μάγκους, ἀνανάδες, καὶ ἄλλα χαρίσματα τῆς φύσης τῶν τροπικῶν.

Ἀρχισαν οἱ τεμενάδες.

— Γεῖά σας, καθήστε.

Μὰ πού νὰ καθήσουν πλάγι στὸν οὐρανογεννημέ- νο(6). Ἐπειτα ὁ πιὸ χεντρός καὶ πιὸ πλούσιος ἀπ' ὅλους, ὁ μεγάλος προεστός, ἀφοῦ μὲ στεφάνωσε μὲ φούλια καὶ γαρντινιές, κάνοντας δυὸ τρεῖς μεγάλους τεμενάδες γύρεψε τὴν ἄδεια νὰ μιλήσῃ.

— Λέγε, Μουκαμάρ.

— Δέξου, οὐρανογεννημένε, τὰ λούλουδα καὶ πα- ρικά πού μεῖς οἱ σκλάβοι σου σοῦ φέρνουμε. Στήριγμα τῶ φτωχῶν, πατέρα μας, καταδέξου καὶ ἀπόψε τί- μησέ μας μὲ τὴν πολύτιμη τὴν παρουσία σου. Οἱ πιὸ καλῆτερες χορεύτρες ἀπ' τοὺς ναοὺς τριγύρω, κ' ἡ μάγισσα Λαζμή, πού ἡ ὁμορφιά της διαλαλιέται στὶς χώρες ὅλες πού ὁ Γάγκης εὐεργετικὰ δροσίζει, θεὰ χορεύουνε τούτη τὴ νυχτιά στὸ φτωχικό μου.

— Εὐχαριστῶ, Μουκαμ, καὶ μάλιστα νατίβικα θὰ ντυθῶ. Δάνεισέ μου καμιὰ φορεσιά.

— Τίμὴ μεγάλη, ἐξοχώτατε.

Σταθήκανε λιγάκι ἀκόμα, ξανακάμανε τεμενᾶ, καὶ ὁ ἓνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο τράβηξαν κατὰ τὴ χώρα.

Ἐμείνα μονάχος. Ἐσχάστηκαν τὰ περασμένα. Θὰ ἔβλεπα τὸ λοιπὸν τίς ζακουστές χορεύτρες καὶ τὴν

6) Ἐτσι ὀνομάζουν κολλασευτικά οἱ ντόπιοι τοὺς Εὐρω- παίους, ἄς μὴ τὸ πιστεύουν κιόλας.

ρίεργο διόλου δὲν εἶναι πού συγκατένευε ὁ ἐξοχώτα- τος νὰ ξετάσῃ στὸ Νοσοκομεῖο τὴν Κατινούλα, ἐνῶ τῆς ἀρνιότανε τὴν παραμικρὴ βίβλα σπιτί. Σπίτι σὰ βλέπεις ἀρρώστο, παίρνεις ἀπάνω σου τὴν ἐφθύ- νη. Ἐξυπνος, ἐνεργητικὸς καὶ τοῦ κεφαλιοῦ του ὁ πὼς εἶτανε ὁ κ. Μπούνιος, δὲν ἀγαποῦσε νάποτε- λειῶν δουλειές πού τίς ἀρχινῆσαν ἄλλοι. Μαθη- μένος νὰ κυβερνᾷ, κ' ἔπρεπε ὅλα νὰ τὰ κάμῃ ὁ ἴδιος ἢ νὰ μὴν κάμῃ τίποτα. Προτέρημα καὶ τοῦτο· ἴσως καὶ συνείδηση. Γιὰ τὴν κιόλας νὰ μπλέξῃ στὰ μετά- ξια; Μετάξια σοῦ ἀρέσουνε; Κοίταξε τότες πρῶ- τος ἐσὺ νὰ μὴ δυσανεστήσουνε τὸν ἀρρώστό σου. Ἐ- γώ, τί νὰνακατέβουμαι; Τίποτα ἔλεγε μὲ τὸ νοῦ του. Θὰ ἔλεγε καὶ μὲ κάποιο πείσμα. Ὅποιος ξέ- ρει ἐφκολα πεισματώνει.

Στὸ Νοσοκομεῖο, ἄλλαξε τὸ ζήτημα. Τὸ Νοσο- κομεῖο ἀνοιχτὸ στὸν καθέναν. Πάνε κ' ἐρχονται, μπαινοδογαίνουμε λογιῶ λογιῶ νομάτοι. Εἶσαι ἀναγ- κασμένος μάλιστα νὰ δεχτῇς τὸν πρῶτο πού παρου- σιάζεται. Γι' αὐτὸ δὲν παίρνεις κ' ἐφθύνη στὸ σῆρ- κο σου. Στὸ Νοσοκομεῖο δὲν εἶσαι καὶ μόνος· εἶναι οἱ μαθητάδες σου, ἰσχυετικοὶ κ' ἐξωτερικοὶ, πού φροντίζουνε γιὰ τοὺς κρεββατωμένους· εἶναι καὶ ὁ κλινικάρχης ἢ ἐπιμελητής, ὅπως ὀνομάζεται, τῆς

πρωτοχορεύτρε. Ναι, εἶχα ἀκούσει γιὰ τὴ Λαζμή, γιὰ τὴν ὁμορφιά της καὶ τοὺς χοροὺς της. Εἶχα ἀ- κούσει πού λίγοι τὴν σφίξανε στὴν ἀγκυλιά τους, γιὰ τὴν ζούλια ἀκούμητη τὴ φύλαγε τοῦ Βισνοῦ(7) ὁ πρωτόπαπας.

Μ' αὐτὴ τὴ σκέψη πέρασα τὴ μέρα, ὡς πού ἔ- φτασε τὸ βράδι καὶ σὰν εἶδα ἓναν ἀραμπὰ νὰ μπαί- νει μὲς ἀπ' τοῦ μπαξέ τὴν πόρτα, ἀνάσανα. Ἡ βρα- διὰ κείνη τουλάχιστο θεὰ περνοῦσε διαφορετικὰ.

Σταμάτησε ὁ ἀραμπὰς πού βώδια τὸν ἑρνανε καμαρωτὰ, καὶ ἔξω πῆδησε ὁμορφο ἀγοράκι, νατίβι- κος ἀνθρωπάκος, μὲ τῆς φυλῆς του τὰ μαῦρα μάτια τ' ἀμυγδαλωτά.

— Σαλάμ, σαχίμπ.

— Σαλάμ, ἀγόρι μου.

— Εἶμαι τοῦ Μουκαμάρ γιός, καὶ μ' ἔστειλε ὁ μπαμπὰς νὰ ὀδηγήσω τὸ Σαχίμπ στὸ φτωχικό μας. Γιὰ δὲς, Σαχίμπ, τί ἔφερα.

Λέγοντας αὐτὰ, ξετύλιξε κάτασπρο ντουτί(8) μὲ οὐγία πλατιά δλόχρυση, σακκάκι ἀπὸ φινό μετὰξ τοῦ Ἀσάμ, σάρπα χρυσαφιά, κ' ἓνα σαρίκι πορτι- καλλί μ' δλόχρυσο τὸ γύρο.

— Γιὰ μένα ὅλα αὐτὰ τὰ λούσα; μὰ ποῖς θὰ μοῦ τὰ σιχῇ;

— Ἐγώ, Σαχίμπ.

Μοῦ πέρασε τὸ κάτασπρο τὸ ντουτί πού ξετύλι- χτηκε ὡς τὰ πόδια μου μὲ δῖπλες καλλιτεχνικές. Μοῦ ἔβαλε τὸ σάκκο τὸ μεταξωτὸ, τὴ σάρπα τὴν ὀ- λόχρυση καὶ τὸ πορτοκαλλί σαρίκι κ' ἔπειτα τρα- βήχτηκε δυὸ βήματα μακριὰ καὶ κάνοντας ταπεινὸ τεμενᾶ μουρμούρισε μὲ θαυμασμό.

— Μαχαράτζ(9)!

Κοιτάχτηκα στὸν καθρέφτη καὶ σκιαχτήκα μὲ- λος ἀναγνωρίζοντας τὸν ἑμαυτὸ μου.

Ξαπλώσαμε στὸν ἀραμπὰ πλάγι πλάγι, καὶ ἔρχι- σε τὸ καμαρωτὸ περπάτημα τῶ βωδιῶν.

Χώρα καὶ ἀνθρώποι γιορτιάτικα ντυμένοι. Παντί- ρες χρωματιστές, μακρουλές, τετράγωνες, στρογγυλές· κυμάτιζαν παντοῦ λούλουδα στόλιζαν τίς πόρτες καὶ τὰ παραθύρια τῶ σπιτιῶν, δλόχρυσες καμκρες λαμποκοποῦσανε δῶ καὶ κεῖ σκεπάζοντας εἰδῶλα χρυ-

7) Βισνοῦ. Τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς Ἰνδιάνικης Ἀγίας Τριάδας.

8) «Ντουτί». Μονοκόμματο παννὶ πού τυλιγμένο οἱ Ἰντι- άνοι γύρω στὴ μέση καὶ πού περταί ὡς τὰ πόδια.

9) «Μαχαράτζ». Βασιλιάς.

κλινικῆς· εἶναι νοσοκόμοι καὶ νοσοκόμες. Μ' ἄλλα λόγια, δὲν εἶναι ἰδιαιτέρο μαγαζὶ τὸ Νοσοκομεῖο· εἶναι παζάρι. Συφέρνηνε λοιπὸν ἀκόμη περισσότεροι ἀρρήνητοι πελάτες. Συφέρνηνε καὶ στὸν ἀρχιγιατρί, στὸν κλινικάρχη, στοὺς ἰσχυετικούς κ' ἐξωτερικούς· νὰ σπουδάζουνε ἀπὸ κοντὰ πολλές ἀρρώστειες. Κά- θε ἀρρώστια καὶ κᾶζα, σὰν πού λένε. Γιὰ τὴν τεχὰ νὰ μὴ δῇ καὶ τὴν Κατινούλα στὸ Νοσοκομεῖο; Μπο- ροῦσε νὰ ὠφεληθῇ καὶ ἀπὸ δαφτηνὰ· μπορούσε νὰ τρανώσῃ τὸ μῖσος του γιὰ τίς κλωστές, νὰ τὰποδεῖ- ξῃ πὼς κατὰβάθα στὸν κόσμο—καὶ στὸν ἑαυτὸ του— πὼς τόντις ξέρι. Πάντα μὲς στρέγει νὰ τὰποδεί- χνουμε τὰ τέτοια στὸν ἑαυτὸ μας. Φερνότανε συνα- μα καὶ σὰν τίμιος συνάδερφος, ἀφοῦ κανενὸς συνα- δέλφου του δὲ φόρτωνε τὴν ἐφθύνη τῆς χειρουργη- μένης τοῦ Μπ.... Πατέρας τους ὀλωνῶνε καὶ προ- στάτης, ἤξερε τί πρέπει νὰ κάμουνε, τί ὄχι. Τους προμήθεβε τὴν ἀφορμὴ νὰ μελετήσουνε τὸ χειρὺρ- γημα τοῦτο ἔφτανε. Δηλαδή, νόμιζε ὁ κ. Μπούνιος ἐκεῖνο πού συχνὰ νομίζουνε καὶ σοφώτεροί του, δι- χως νὰ τὸ υποψιάζονται, πὼς ὁ ἀρρώστος εἶναι κα- μωμένος γιὰ τὸ γιατρί καὶ ὄχι ὁ γιατρός γιὰ τὸν ἀρ- ρώστο.

Κατόπι, ὅταν ὁ Ἀντρέας ἀναθυμήθηκε τὴ βί-

συντημένα, τὸν Κρίσνα⁽¹⁰⁾ μὲ τὴν ἀγαπημένη Ράντα⁽¹¹⁾ τοῦ ἀδιάντροπα σφιχταγκαλιασμένους.

Στοῦ ποταμοῦ τὸν ὄχτο πάνω, μὲς ἀπ' τὸ περιβόλι τοῦ Βισνοῦ, φωνές ἔφταναν ἄγριες στ' αὐτιά μας. Φῶτα χιλιάδες σὲ χέρια χιλιάδων ντόπιων δαιμονισμένω χοροπηδεῦσαν, καὶ σκιές διπλῆς ἀναστενάζανε στὰ χόρτα πάνω.

Ὁ νοῦς μου πῆγε τότες πίσω στὰ χρόνια τὰ παλιά, στῆς Ἀφροδίτης τοὺς κυπριώτικους ναοὺς, στὰ ὄργια τὰ φημισμένα μέσα στὰ ἄλσιν της τὰ ἱερά.

Φτάσαμε στὸ μέγαρο τοῦ Μούκαμ. Μὲς στὴν αὐλὴ ἄντρες, γυναῖκες, τρώγανε καὶ πίνανε, φώναζαν καὶ γελοῦσαν. Ἔΐταν οἱ φτωχοὶ τοῦ τοῦς τάϊζε κείνο τὸ βράδι ὁ νοικοκύρης γιὰ τὸ χατίρι τοῦ Θεοῦ.

Ἀνεβήκαμε τὴ μαρμαρένια σκάλα καὶ πάνω ἀντικρύσαμε τὸ Μούκαμ. Μιά πόρτα ἀνοίχτηκε μπρὸς μας καὶ μπήκαμε στὴ σάλα. Ἐμμεῖνα τυφλωμένοι μιά στιγμὴ. Καθρέφτες λαμποκοποῦσανε δλόγυρα ἀπ' τὴν ἀντιφεγγιὰ πεντέξη πολυελαίων. Σοφάδες, μαξιλαρία δῶ καὶ κεῖ, ἐπιπλα, κάθε λογῆς καὶ κάθε ἱποχῆς, ἀνακατωμένα μὲ γοῦστο βάρβαρο.

Μὲ ραντίσανε ἀνθόνερο, μοῦ βάλανε στεφάνια γύρω στὸ λαϊκὸ καὶ βραχιόλια ἀπὸ φούλια στὰ χέρια γύρω, καὶ σὲ ντιβάνι πουπουλένιο, χαμηλὸ, μὲ καλέσανε νὰ καθίσω.

Τριγύρω μου Ἰντιάνοι, διπλοπόδι σὲ μαξιλάρια πάνω, καπνίζανε ναργιλέδες, καὶ ἀντίκρυ μου στηνότανε κόκκινος σὰν τὴ φωτιά μπερντές.

Ἡ μυρωδιὰ τῶ λούλουδων, ἡ συντροφιά, ὁ καπνὸς τοῦ ἀσημένιου μου ναργιλέ, μοῦ γύρισαν τὸ κεφάλι. Σὰν παραμέρισε ὁ μπερντές, καὶ ἀρχίσανε μπρὸς μου νὰ ἔρχονται, μὲ τίς χρυσές τους φορεσιές καὶ τ' ἀσημένια κουδουνάκια τους, οἱ τρεῖς πρῶτες χορεύτριες, σωστὸς Ἰντιάνος γέννηκα, ἀκούνητος σὰν ἄγαλμα μὰ μεθυμένος ἀπ' ἀνατριχίλες ἀπερίγραφτες. Τὰ μάτια μου λάμπανε σὰν καντήλια στὸν ἀντικρινὸ καθρέφτη.

Βάχ, βάχ, μουρμούριζε ἡ συντροφιά· βάχ, βάχ, μουρμούριζα καὶ γώ. Καὶ τὸ μεθύσι κορυφώθηκε σὲ λίγο, ἄμα τὸ σῶμα τὸ κεχλιμπαρένιο τῆς Λαξμῆς, τὸ σῶμα μὲ τίς ἀγαλαμάνιες τίς γοαυμῆς ποὺ ἔλε-

10) Κρίσνα Μιὰ ἀπ' τίς πολλές σάρκωσες τοῦ Βισνοῦ.

11) Ράντα. Ἡ πρὶ ἀγαπημένη ἀπ' ὅλες τίς 16000 γυναῖκες τοῦ Θεοῦ Κρίσνα. Ξεχνώντας ἡ Ράντα τὴν ὑπαρξὴ τοῦ θνητοῦ ἀνδρὸς της γύρευε τὴν εὐτυχία μέσα στὴν οὐράνια ἀγκαλιά τοῦ θεοῦ καὶ ἀγαπητικοῦ της. Μαζὶ του καὶ λατρεύεται ἀπ' τὴν ἀγάπῃ της θεοποιημένη.

ζιτὰ του στοῦ κ. Μπούνιου, συλλογίστηκε πὼς προτοῦ ρωτήσης τὸ ζῶ τάφανισμένο, ἂν τῶρριζε κανεὶς ἢ ἂν ἔπεσε στὸ λάκκο μοναχὸ του, χρέος σου νὰ τρέξης νὰ τὸ βοηθήσης. Μὰ ἐκεῖνὴ τὴ στιγμὴ, ὁ κανονικός καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος τῷδ' ἔδωκε τόσο ἀπλὸ νὰ πᾶν ἕνας γιατρός σ' ἐνὸς ἀρρώστου, ποὺ θάρρεψε πὼς θάχῃ ὁ φίλος του λόγους σπουδαίους, καὶ ὁ σπουδαιότερος πὼς βέβαια καὶ δὲ θὰ ὑπάρχῃ καμιά βιάση. Στοχάστηκε μόνο πὼς ἂν ἡ Ἄννα φώναζε τὸν κ. Μπούνιο, ἀντὶς νὰ τὸν ἔχῃ ἀνάγκη μιά Κατινούλα, ἴσως θὰ ἔρχότανε, ἀφοῦ τὸ κάτω κάτω καὶ στὴν πόρτα τοῦ Νοσοκομείου δὲν μπόρεσε νὰ κάμῃ ἄλλωθις παρὰ νὰ τῆς μιλήσῃ ἀπὸ καλὴ ἀναθροφή, ἀπὸ χρέος κοινωνικό. Τονὶ βλαάνιζε τὸν Ἀντρέας καὶ κατὶ ἄλλο· εἴτανε σάββατο καὶ ὁ κ. Μπούνιος τοῦ ἔλεγε νὰ τοῦ φέρῃ τὴν Κατινούλα στὸ Νοσοκομεῖο τῇ δεφετέρα. Ὁ Ἀντρέας ἀνησύχησε.

— «Ἄν ἄβριο, κεριακή, ἔχουμε θερμότητα, τί νὰ κάμω ;»

— «Ἀφῆσε τὴ θερμότητα νάνεβαίνῃ, δὲν πειράζει. Ἀνεβαίνει μὲ τίς κλωστές, καὶ δὲ βλάπτει. Καμιά συνέπεια δὲν ἔχει».

— «Ἄβριο δὲ βρίσκω τάχα κανένα στὸ Νοσοκομεῖο, ἂν τύχῃ νὰ χρειαστῇ ;»

γες καὶ φεγγολοῦσαν κάτω ἀπ' τὴν ἀσημένια μουσελίνα, γλύστρησε ὅζω ἀπ' τὸν μπερετί, σὰ φίδι μὲ τὰ λείπια του.

Βάχ, βάχ, ἀναστενάζαν οἱ νατίβοι. Βάχ, βάχ, ἀναστενάζα καὶ γώ.

Τὰ μάτια μου λοξεύανε χαδευτικά, πότε στὰ λιγωμένα μάτια της, πότε στὰ χέρια της ποὺ ἔλεγε καὶ εἶχανε δική τους ξέχωρη ζωὴ, ποὺ τώρα σπαρταρούσανε ἡδονικά, ἔπειτα σταματοῦσανε πεθαμένα καὶ πάλε γιὰ ν' ἀναστηθοῦν προκλητικά.

Ἀπὸ κείνη τὴ νυχτιὰ ἕνα εἶχα λογισμό καὶ ἕνα πόθο, νὰ τὴν ξαναδῶ. Δὲν ἄργησα νὰ βρῶ τὸ πῶς. Ἐνός δὲν εἶμουν ; φυσικὸ δὲν εἴτανε νὰ πᾶ νὰ δῶ τὸ φημισμένο ναό ; Ἐτσι βρήθηκα ἕνα πρωὶ στοῦ ποταμοῦ τὸν ὄχτο ὅπου γόντολα ἰντιάνικια σταλμένη ἀπ' τὸ Μούκαμ μὲ περίμενε.

(ἀκολουθεῖ)

ΚΡΙΣΝΑ

ΣΤΟ ΝΙΟΠΕΝΝΗΤΟ

Μὲ τοῦ Μαρτίου τὰ πλούμουδα,
τὰ χελιδόνια καὶ τὰ λούλουδα,
καλῶς μᾶς ἤρθες !

Χαίρου, Χερουδιν,
τοῦ γέρου καιροῦ εἰμ' ἐγὼ τὸ λάφυρο
τάνανηρο,

ἐδὼ ποῖδ' εἶσαι ;
Μὲ ποιοῦ δύναμιν ἄστρου,
μὲ τί μαγιοδότανα
τὴν πόρταν ἄνοιξες
τῆς ὥρας τοῦ κάστρου
τῆς Ζωῆς,
καὶ ξάνοιξες
τὰ γλυκοχαράσματα
τῆς μέρας,
τὰ καλοκαιριάσματα
τῆς σφαίρας ;

— Ἀπ' τὴ μυστηριακὴ
ὀργανικὴ
ἀφῆλα τῶν κοσμοκυμάτων
τῆς μυριοτεχνάστρας
πλάστρας
ἐφκολοδιάλυτ' εἶμαι
μιά ἀφροφουσαλίδα,
ποὺ καθρεφτίζω ὥστόσο
τὰ γυτέματά της,
καὶ ἤρθα νὰ σοῦ δώσω
τώρα μέσ' στὴ ζῆσιν

μῆς γλυκιᾶς ἀπάτης
τῇ χαρᾷ
μὰ φορᾷ

καὶ τὸ μεθύσι.

Ὁρθώσου,
κ' εἶμαι τὸ στοιχείο,
τὸ λαχείο τῶν πόθων σου
καὶ τῶν καημῶν σου,
ποὺ κοίτουμουν ἀγκικτο
σὲ ὕπνο ἀνίκητο
μέσ' στὰ ἄλλα τάντρα
τοῦ Μ η δ ε ν ό ς, τοῦ ἄντρα
τῆς Ἀ ν ν π α ρ ξ ι α ς
καὶ μὲ νανούριζε τὸ Πεπρωμένο :

«Κοίμου !»

Τάπαλὸ κορμί μου,
τὸ μορφο,
τότες μυριόμορφο
μυριαλλαγμένο

ταξίδεβε,
λειτούργαε σὲ μύρια
μυστήρια
τῆς ὥρας Πλάσης.
Νίκησε

τῆς ἀδράνειας τὴ σιγὴ
καὶ μὲ ξύπνησε
διάνοια στὴ γῆ
τῆς ἀγάπης σου
ἢ δύναμ' ἢ γεννήτρα.
Εἶμαι τὸ Ἐγὼ σου
τὸ ξανανιωμένο
σὲ καινούρια φύτρα
μέσ' στοῦ Σύνολου τὴ χύτρα
ἀπ' τὰ τριτάγια

μάγια τῆς Ἀγάπης,
μὲ μύρα ἀθανασίας λούσου.
Εἶμαι τὸ ναρκισσολάτρεμα
τοῦ ἑαυτοῦ σου.
Εἰμ' ἐγὼ ζουντανεμένη
ἢ ἐλπίδα σου ἢ χρυσή,
καὶ πάλε Ἐγὼ δὲν εἰμ' Ἐδὼ !

— Ψυχὴ χαριτωμένη,
μ' αἰγλὴ νέα
ἱερέα τρανὸ τῆς
νὰ σὲ ἰδεῖ στὸ ναὸ τῆς
ἢ ἱδέα.

9 Μαρτίου 1907

Μ. ΦΙΛΗΝΤΑΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΤΟΥ ΙΣΑ : «Μαρτύρων καὶ Ἡρώων χίμα...» Δρ. 2.

ΤΗΣ κ. ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ : «Ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ σαλονιῦ καὶ οἱ δύο θάνατοι» Δρ. 3. Πουλιούνται στὰ γραφεῖα τοῦ «Νουμά».

— «Δὲν πιστέω. Νομίζω πὼς θὰ λείπῃ ὁ κλινικός. Ἐγὼ, νὰ μὴ σὰς τὰ κρύφτω, ἄβριο κεριακή, στὸ κυνήγι». Καὶ χαμογέλασε ὁ κ. Μπούνιος. Χαμογέλασε μέσα του καὶ ὁ Ἀντρέας. Νά, λείει, ποὺ καὶ ὁ κ. Μπούνιος γιόρταζε τὴν κεριακή, ὅπως οἱ καλόγριες τοῦ Μπ... , μόνο ποὺ τὴ γιόρταζε μὲ κυνήγι ἀντὶς νὰ τὴ γιόρταζῃ μὲ τίς προσφεκές. Μποροῦσε καὶ κατὶ ἄλλο νὰ πῇ ὁ Ἀντρέας. Πολλὰ ἤξερε ὁ κ. Μπούνιος. Μόνο τὸ Φιλοχίτη μοιάζει πὼς δὲν τὸν ἤξερε. Εἶδεμ' ἢ θάβλεπε πὼς καὶ ἀφτὸς παραιτοῦσε πληγωμένο στὴ Λῆμνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΓ'.

Ἡ Λῆμνα στὸ Παρίσι.

Ὅταν ὁ Ἀντρέας γύρισε σπῖτι, πρόσμενε ἡ Κατινούλα, περίφοβη μήπως ἀποφασίσουνε οἱ γιατροὶ πὼς νὰ καθίσῃ ἀκόμη κανένα μῆνα στὸ Νοσοκομεῖο. Τὸ συλλογιόντανε καὶ ἡ Ἄννα καὶ ὁ Ἀντρέας. Ὅσο λίγο τὸ ἤθελε ἡ Κατινούλα, τόσο λίγο τὸ θίλανε καὶ οἱ δύο τους. Δὲν τοὺς φαινότανε κιάλας ἀπαραίτητο γιὰ δουλειὰ ποὺ δὲν ἄξιζε τὸ κάτω κάτω, γιὰ τρεῖς τέσσερες κλωστήρες νὰ νοσοκομηθῇ καὶ πάλε τὸ κορίτσι. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν ὠφέλησε ἡ Κλινικὴ καὶ λέ-

γανε πὼς ἴσως δὲν τὴν ἀφήσανε ἀρκετὸ καιρὸ στὸ Μπ... , ὥσπου νὰ γλυτώσῃ ὁλοτελᾶ, νὰ μὴν ἔχῃ καὶ μελαδὲς ἀπὸ τίς κλωστές, νομίζανε πὼς μπορεῖ τώρα νὰ σφερένῃ, ἀφοῦ ἐνοεῖται στὰ νοσοκομεῖα τᾶχει ὁ ἄρρωστος ὅλα ἑτοιμα. Μὰ ὁ Ἀντρέας ποὺ ἄρχιζε νὰ γίνεταὶ ψυχολόγος σὰν τὸν κ. Σεβίλα, τὸ καταλάβαινε καὶ ἀπὸ τὴν ὥψῃ τῆς Κατινούλας καὶ ἀπὸ τὴ διαθέσῃ της, πὼς Νοσοκομεῖο γι' ἀφτὴν δὲν κάνει. Ὅστόσο δίσταζε ὁ ἴδιος, ἀμνηχανοῦσε μάλιστα τὸ βράδι, γιὰτὶ θερμομέτρησε τὴν Κατινούλα πρὶν ἀπὸ τὸ φαγὶ καὶ εἶχε 38°5. Ὑστερὶς ἀπὸ τὸ φαγὶ, 39°2. Τάπογεμα, μόλις σηκώθηκε ἀπὸ τίς δύομιση στίς πεντέμιση καὶ ἀνέθηκε στὴν κάμερὰ της. Τί νὰ πῇ ὁ Ἀντρέας ; Ἀνυπομονοῦσε νὰ φέξῃ ὁ ἥλιος τὸ πρωῒ.

Τὴ νύχτα ἡ Κατινούλα κοιμήθηκε καλᾶ. Εἶχε συμφωνήσει ὁ Ἀντρέας μὲ τὸν κ. Μπούνιο γιὰ συναντήσῃ στὸ Νοσοκομεῖο τὴ ὥρα ἐννιά. Παράγγειλε πίνθηδες ἀμάξι κλινικὸ μὲ νοσοκόμο νάρθη νὰ τοὺς πάρῃ, γιὰ νὰ μπορέσῃ κιάλας νὰ ζαπλωθῇ μὲ τὸ κέφι τῆς ἡ Κατινούλα, δηλαδὴ ἂν ξαπλώνεται ποτὲς κανέναν μὲ κέφι σὲ τέτοιο ἀμάξι. Σὰ φτάσανε, φερμένος πρὶν ἀπ' ἀφτὸς ὁ γιατρός. Τὸ νοσοκομεῖο δὲν εἴτανε καθαφτὸ νοσοκομεῖο, παρὰ ἕνα εἶδος κλινικὴ ποὺ τὴ

Η ΕΘΝΙΚΗ ΓΙΟΡΤΗ

ΣΤΗΝ ΚΕΡΚΥΡΑ (*)

Μεσ στο πανάρχαιο Μοναστήρι της Πλατυτέρας μας, εκεί πούναι θαμμένοι ο πρώτος Κυβερνήτης της Νέας 'Ελλάδας, ο Καποδίστριας, και ο ήρωας του Σουλίου Φώτος Τζαβέλλας, ο γιός του αθάνατου Λάμπρου, μαζεύτηκαν το απόγεμα της 25ης του Μαρτίου τα παιδιά των σχολείων της Κέρκυρας, για να προσκυνήσουν τα άγια χώματα της Γεννιάς του '21 και για να προσφέρουν από ένα στεφάνι δάφνης, ίερη υποχρέωση των νέων στους παλιούς, που με το αίμα και με τους αγώνες τους τίμησαν τους αρχαίους μας και ξανάφεραν στην ποθητή Πατρίδα τη Νίκη με τη Λευτεριά.

Με το καμάρι και το θερμό καρδιοχτύπι της νιότης, έχοντας στο πλευρό τους τα 'Ελληνοπούλα τους δασκάλους τους, το λεβέντη κι αξετίμητον επιθεωρητή τους και τον αληθινό πατριώτη και ποθνητό φίλον των σχολείων Δήμαρχο κ. Κόλλαν, μαζεύτηκαν και για να δούν κάτι που δε γνωρίζουμε όλοι, και να μάθουν τί ζητάει σήμερα απ' αυτούς η Πατρίδα.

Κ' ενώ τ' άερακι γλυκύπουρο έρχόνταν από τη θάλασσα και τα τελευταία λόγια του 'Υμνου της 'Ελευθερίας χτυπούσαν στην καρδιά μας, με το γαλανό φτερούγισμα της Σημαίας μας ο Επιθεωρητής μας που ξέρει τόσο καλά να λέει και να μαρτυράει της καρδιάς τον πόνο, μ' έπεσε τόσο όμορφα, τόσο σοβαρά, τόσο πατριωτικά λόγια, που το θεωρούμε κοίμα να μη σ' εσείς τα στείλουμε να τα τυπώσετε, και ίσως μπορέσουν κι άλλοι φίλοι δασκάλοι και οι γονείς να τα διαδώσουν στα παιδιά τους.

Ο ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
'Αγαπημένα μου παιδιά,

Πολλές φορές ως τώρα έτραγουδήσατε το γλυκό τραγούδι της 'Ελληνικής 'Ελευθερίας, λέγοντας ότι είναι βγαλμένο από τα κόκαλα των 'Ελλήνων τα ίερα. Λίγα από τα ίερα αυτά κόκαλα που μ' εχάρισαν τη θεική χάρη της 'Ελευθερίας είναι θαμμένα στους δυο τιμημένους τάφους που έστεφανώσατε σήμερα. Είναι τα τίμια κόκαλα του Φώτου Τζαβέλλ-

(*) 'Από το σίλο μας κ. Πίλια Σταύρο δημοδιδάκαλο, μ' εστάληκε το έργο του, που τό δημοσιεύουμε μ' ευχαρίστηση.

συντηρούσε ο δέμος του Παρισιού κι όπου μπορούσε, σαν ήθελες, να πλερώσει για κάμκρα δική σου. Λεγότανε Οικία, όχι νοσοκομείο, Οικία Μπουάζι, κατά τ' όνομα του ιδρυτή. Θεόρατο χτίριο, τρία τέσσερα πατώματα, το κάθε πάτωμα και νοσοκομείο χωριστό από τ' άλλα. Σάβες μεγάλες και κάτι δλοφάρδοι διάδρομοι με κάμκρες από τις δυο μεριές. Οι διάδρομοι σκηματίζανε τετράγωνο γύρο γύρο, σαν τους τοίχους, κ' έτσι μπορούσες όσο σου ήθελες, να βγής περίπατο, δίχως ποτέ σου να σταθής. Σε μ' ιχάν από τις τέσσερις γωνίες, άκουμπισμένοι στο ντουβάρι, άντάμωσι ο 'Αντρέας τον κ. Μπούνιο, μ' άλλακκιρο κοκέρι δεξιά κι άριστερά και μπροστά του, έσωτερι κοός, έξωτεριούς, μαθητάδες, παραστεκαμένους, νοσοκόμους, νοσοκόμες, ως και ξένους γιατρούς. Έχανε φαίνεται συβούλιο και τους ζηγούσε ο κ. Μπούνιος τα παθολογικά μ' ες άρρωστης που κοιτότανε δίπλα κ' η πόρτα της άνοιχτή. Άκουγότανε κι από μακριά η φιλόφιλη και κάπως τσιριστική φωνή του γιατρού. Άμα είδε τον 'Αντρέα, ξεκίνησε άμέσως από τη γωνιά, πάντα με τ' ακέρι που τον άκολουθούσε από πίσω, έσωτεριούς, έξωτεριούς, μαθητάδες, παραστεκαμένους, νοσοκόμους, νοσοκόμες, και ξένους γιατρούς. 'Ρώτησε τον 'Αντρέα που εΐτανε η

λα, είναι τα εύλογημένα λείψανα του Κυβερνήτη Καποδίστρια.

Τί θερμό παλληκαριάζ και φιλοπατρίες εΐταν ο Φώτος, σ' ες τό εΐπαν οι καλοί σας οι δασκάλοι. Όταν ο ήρωας ο πατέρας του πνίγοντας τον πατρικό του πόνο τον έθυσίαζε για την άγάπη της θρησκείας και της Πατρίδας, ο Φώτος, άν και εΐταν ακόμη παιδί σαν και σ' ες, εύλογώντας το όνομα του πατέρα του που τον έθυσίαζε, άγνάντεψε γελαστά και με καταπρόνια το θάνατο γιατί η παλληκαρία του ψυχή είχε πίστη στο Θεό κι άγάπη για την Πατρίδα.

Τ' έβουό 'Ελληνικής καρδιάς είχε ο Καποδίστριας, τό εΐπε δυο φορές η 'Ελληνική Πατρίδα, όταν τον άνακήρυξε πατέρα της και ευεργέτη. Ο Καποδίστριας ενώ εΐταν πνιτοδύναμος Υπουργός του μεγαλύτερου Μονάρχη της Ευρώπης, και όλος ο πολιτισμένος κόσμος και όλοι οι βασιλείς τον έδούλαζαν στην περίλαμπρη εκείνη θέση του, αυτός άφησε και άναπαυση και πλούτη και μεγαλεία και έτρεξε να βουτηχτεί σε βάσανα και σε μαρτύρια για να σώση την Πατρίδα που ψυχομαχούσε. Έσωσε την 'Επανάσταση, έγλύτωσε την Πατρίδα, ένα σωρό έρεσιπια τ' εχάμε Κράτος και στο τέλος έχυσε και το αίμα του το εύγενικό καρφωμένος στην ιδέα του καθήκοντος. Τέτιες ψυχές σαν του Φώτου και σαν του Καποδίστρια χρειάζονται τα πεθαμένα έθνη για να αναστηθούν και τα μικρά για να μεγαλώσουν. Και τό δικό μας τό 'Εθνος από πεθαμένους που εΐτανε άναστήθηκε γιατί η Πατρίδα είχε παιδιά σαν το Φώτο, γιατί είχε πατέρα της τον Καποδίστρια. Άλλ' άναστήθηκε μικρό και κινδυνεύει να ξαναπεθάνη. Όμως η 'Ενδοξη 'Ιστορία του μ' ες λέγει ότι τό 'Εθνος μας θ' εζηση μεγάλο, γιατί ελπίζει ότι καθένας από σ' ες θέλει να ζή και να πεθάνη για την Πατρίδα, καθώς ο Καποδίστριας, καθώς ο Τζαβέλλας.

Σε παλιά περασμένα χρόνια τα νέκ παλληκαρία προτού ξεκινήσουν για την υπεράσπιση της Πατρίδας άκόνιζαν τα σπάθια τους στις πλάκες που σέπαζαν τους τάφους των πεθαμένων παλληκαριών. Στα τωρινά τα χρόνια έχουμε άνάγκη να άκονίσουμε όχι τα σπαθία μας, αλλά την ψυχή μας. Για σ' ες τα καλά 'Ελληνοπαιδιά της Κέρκυρας ο Θεός εχάρισε τό καλύτερο άκόνι της ψυχής, τους τάφους του Τζαβέλλα και του Καποδίστρια. Όταν γύρω από τα έθνικά αυτά μνήματα συλλογιστήτε πώς αυτού έζησαν, τί έκαμαν και τί έπαθαν για την Πατρίδα, τότε θ' άκονίσετε την ψυχή σας, θ' ετήν κ' εμετε να άτράφτη από την λάμψη της Πίστης και της παλληκαρίας και θ' εζητε σαν άνδρες άληθινά ελεύθεροι με άρετή και με δικαιοσύνη γιατί καθώς εΐπε ο μεγάλος Δάσκαλος της Φιλίας μας. α' Η 'Ελευθερία άγαπή να κατοική μόνον εκεί που βασιλεύει η άρετή και η δικαιοσύνη. Και τότε έτσι ά-

ξάρωστη και πρόθυμος έτρεξε να την πληγασκοπήσει. Μαζί του έτρεχε τ' ακέρι.

Ο 'Αντρέας, που όταν ήθε άπάνω δεν ήξερε, μη γνωρίζοντας τα κατατόπια, σε τί μέρος να δδηγήσει την Κατινούλα, ως που να βρή τό γιατρό, τό νόμισε πιο φρόνιμο να δώση κάτι μ' ες νοσοκόμας, να τον άρμηνέψη. Δεν πήγε χαμένος ο παράς. Του εδειξε κκακράκι να βλεφτεί τό κορίτσι, έπειτα και μια σαλούλα σ' εφανή ο γιατρός. Φάνηκε. Άσπρο-ντυμένος, με τάτπροντυμένο του τ' ακέρι, ζύγωσε στο σχανδοτράπεζο, εΐπε να την πλαγιάσουν. Την πλαγιάσανε, την ξεγυμνώσανε μάλιστα θαρρώ περισσότερο απ' ό τι χρειαζότανε, χωρίς έννοείται να τό κάμουνε πίτηδες, γιατί ποιος προσέχει σε τέτοια πράματα μ' ες ο Νοσοκομείο; Πρόσεχε όμως η Κατινούλα. Πρώτη φορά που της λάχανε από μπροστά σε τόσο κόσμο. Στην Κλινική του κ. Λανέζου, θ' εθυμάστε πώς έμεινε μόνη μαζί του. Στο Χιμονοκόρφο, όταν έμπαινε η Άννα στην κάμερή της για τα φουσκοπλυσίματα, ο 'Αντρέας, ρυσικά, έφευγε γλήγορα και τραβιότανε στο γραφείο του. Της Κατινούλας μήτε της περνούσε πώς εΐτανε δυνατό να παραβρεθί εκείνη τη στιγμή κι ο άφέντης. Τώρα, στο Νοσοκομείο, περιτριγυρισμένη από χίλια μάτια, θ' ε-

κονισμένοι, άνδρες άληθινά ελεύθεροι, θ' εμεγαλώσε τε την Πατρίδα, γιατί τότε θ' είστανθήτε κατάκαρδα τό προκίονιο παράπονο εκατομμυρίων άδερφιών μας που βυθισμένα στη σκληριά περιμένουν να μεγαλώσετε σ' ες, καλά μου παιδιά, για να τους φέρετε σε μια χρυσή 'Ελληνική ήμέρα τό γλυκό μήνυμα της Λευτερίας.

ΣΑΒΑΤΟΒΡΑΔΑ

Έμ' με κ' εράζουν 'Ηγησά...

ΠΑΛΑΜΑΣ

Την εικόνα σου, της παρθενικής ψυχής την εικόνα, στα 'Ελίσια της Τέχνης τη βρήκα. Έκεί άκουσα και τ' όνομά σου τό γλυκολάλητο. Κάθε που σε συλλογιστώ, κάθε που ζωιανέψω την εικόνα σου μπροστά μου, σε άκούω να μου λές: — α' Εγώ εΐμαι η 'Ηγησά.

η νέα Παρθένα, τό λευκό τό κ' εμένο όπου μόλις άνοιχθη χέρι άθρόαπνο δεν άπλωσε σ' εκείνο, δεν τό είδε μάτι άθρόαπνο, και τα φτερά της άφρας και της άγνης τό δάχτυλο μήτε κ' εκείνα άκόμα δεν άγγιξαν τα φύλλα του. Εγώ εΐμι η άγνή Παρθένα.

Και σου άποκρίνουμε. α' Ναί, έσθ εΐσαι. Και την πάναγνη παρθένα πούπλωσε ο Ποιητής ζωιανέοντας τό μάργαρο του άρχαίου τάφου, την παρθέν' αυτή εγώ τη βλέπω ζωιανή και βλέποντάς τηνε αναλογίζουμε την άδερφή της που δημοούργησε ο Ποιητής, και την άλλη την άδερφή της που άθανάτησε στο μάργαρο ο άρχαίος Τεχνίτης.

*

Τα μάτια της ψυχής. Ω, τα απάνι άνοιχιά, πάνι άγρυπνα μάτια που δε γνωρίζουν άπόσταση και δε λογαριάζουν καιρούς: τα μάτια που δια τ' ε βλέπουν, τα τωρινά, τα περασμένα και τα μελλούμενα: τα πάνου και τα κάτου από τον ήλιο που βλέπουν και κατέχουν όλα τα μυστικά της ζωής: που βλέπουν τό λουλούδι να νασαίνει και τό άγεράκι να γλυκοφιλεί τις βουνοπλαγιές: που μπαίνουνε βαθιά σ' ε άδυστα της ψυχής—που βλέπουν ναί, γιατί μόνο τα μάτια της ψυχής βλέπουν.

Με τα μ' ετι αυτά σε είδα. 'Ηγησά, και σε βλέπω, γιατί με τα μάτι αυτά βλέπω ό τι καλό σιολίζει τη ζωή, ό τι ανεβάζει τον άθροιο πάνου από τη σιγνή 'Απογοήεψη κι από τό μαρμαζιόρη ήόνο. Ω, νάν τον κλαίς, του άξίζει νάν τον κλαίς, τό δι-συχή που έχει κλειστά τα μάτια της ψυχής του.

έφε κάπως η άμικρη πώς θ' ετ' επόφυγη, πώς θ' εκρυφτεί, άμα την προστατεύουνε τα μάτια τα δικα του, και σιγά σιγά τονε φώναζε, να σιωπή.

Στάθηκε δίπλα της ο 'Αντρέας από τη μεριά που η Κατινούλα ξεβογερμένη στο πλεβρό της, μαζωνε λιγάκι τα γόνατα της, και της βραπούσε χαδερικά τό κεφάλι. Ενώ από την άλλη μεριά ο κ. Μπούνιος κοίταζε τό πληγωμένο τό πλεβρό. Η πληγή, έννοείται, στη μέση του πλεβρού, κι όχι πίσω κοντά στο βραχούκαλο. άφου είχε ξεγλιστρήσει κι από τα π' ειν ώ: τη φύσηκ τό ξεκαλλημένο τό νεφρί. Μ' ε ο κ. Μπούνιος είχε ξεχάσει από τό σάββατο ίσα με τη δεφτέρα όσα του δηγήθηκε ο 'Αντρέας, δηλαδή πώς ο λόγος για περμένο νεφρί. Δεν τό ήξερε λοιπόν η τοποθεσία της πληγής. Και πειδή με κάθε άρρωστο που έβλεπε, χρωστούσε κάπως κ' ένα μάθημα στους παραστεκαμένους, έσωτεριούς, έξωτεριούς, μαθητάδες, νοσοκόμους, νοσοκόμες και ξένους γιατρούς, ήρχισε να δίνη σ' εκέρι την κατ' ελληλή εήγηση.

—α' Τό χειρούργημα, κύριοι, τό νεφρεχτόμακ έγινε στο Μπ... από τον κ... πώς τον εΐπατε; ε γυρίζει και β' ερωτ' τον 'Αντρέα, ότο κι άν τό γνώριζε τ' όνομα του γιατρού. (άκολουθεί)

Διπλὴ τὴ βλέπω τὴ ζωὴ καὶ διπλὸς ἄνθρωπος εἰμαι. Κ' εἶσι δὴ ζωὴς βλέπω καὶ ζῶ δὴ ζωὴς. Τὴ μιὰ τὴ βλέπω καὶ τὴ ζῶ μὲ τὰ μάτια τὰ γῆινα, τὰ μάτια τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου, ποῦναι καὶ μάτια τοῦ Θεοῦ καὶ μάτια χτηνώδεια καὶ μιὰ φορὰ, —κι εἴταν τὴ βλέπω τὴ ζωὴ μ' αὐτὰ τὰ μάτια τὴ σιχαίνουμαι, κάποτε, σιχαίνουμαι κάποτε καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό μου. Καὶ τὴν ἄλλην τὴ ζωὴ τὴ βλέπω μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μου, ποῦναι καὶ μάτια ποιητῆ.

Ἡ δευτέρα, ἡ πνευματικὴ ζωὴ—ὦ, τὴ νιώθεις ἐοὺς καλότερ' ἀπὸ μένα, γιατί τὴ ζεῖς τὴ ζωὴ αὐτὴ—μὲ τραβάει περισσότερο, μὲ κάνει νὰ περηφανεύουμαι γιὰ τὸν ἐαυτό μου διὰ βυθίζουμαι σ' αὐτὴ. «Ὁμορφος κόσμος, ἡθικός, ἀγγελικὰ πλασμένος» εἶναι ὁ κόσμος τότε γιὰ μένα—καὶ τότε μόνο βλέπω πὼς «δὲν ἀξίζει ὁ κόσμος χωρὶς τὴν Ὁμορφίαν, χωρὶς τὴ Λογικὴν καὶ δίχως τὴν Ἀρετὴν».

*

Στὴν πρώτη ζωὴ δὲν ἔτυχε νὰ σ' ἀνταμώσω ποτέ μου. Στὴ δευτέρῃ ζωῇ σ' ἀντάμωσα, Ἡγησὼν, καὶ στὴ δευτέρῃ αὐτὴ ζωῇ του ἀντάμωσα καὶ ὁ εὐγενικός σκλάβος τοῦ Προσπερου τὴ Μιράντα καὶ τῆς εἶπε: —«Ἀξιοθάμαστη Μιράντα, ἀλήθεια ἡ κορυφὴ τοῦ θάματος!» Ὁπου ἀξίζεις ὅ,τι ἀκριβὸς ἔχει ὁ κόσμος! . Τόσο τέλεια, ἀσύγκριτη τόσο, ἐπλάσσης μὲ κάθε ἀλλοῦ πλάσματος τὸ ἄνθος!»

Στὴ δευτέρῃ αὐτὴ ζωῇ συναπαντιοῦνται οἱ πολυτίμες ψυχὲς καὶ τότε πιάει κ' ἡ ἐδὴ τὸ Προσπερου καὶ οἱ οὐρανοὶ βρέχουνε χάριν ἀπάνου σ' ὅ,τι βλασταίνει ἀνάμεσόν τους.

Πατήσια, 31.3.07.

ΙΕΙΟΝΑΣ

—«Τὸν κ. Σεβιλιά...»

—«Ἡ πληγὴ, ἔακολούθησε, βρίσκεται σ' ἓνα μέρος ἀσυνήθιστο, παραξενό...»

—«Ἀδάσκαλε, παρατήρησε δειλὰ ἓνας ἀπὸ τοὺς ἐσωτερικούς μὲ γένεια ξαθὰ καὶ πρόσωπο γλυκὸ, θάπασκε ἡ ἀρρώστη ἀπὸ νεφροπέσιμον».

—«Βέβαια...», πρόσθεσε ὁ Ἀντρέας, χωρὶς νὰ ξέρη καλὰ καλὰ τί λέει ἐκείνη τὴ στιγμή, γιατί ὁ ταχτικὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν καταλάβαινε τίς ἀπροσεξίες ἢ τίς σωστὰ νὰ τὸν ψυχολογήσουμε, δὲν τὸ νόμιζε πὼς ἀπροσεξίες μπορεῖ νὰ ὑπάρξουνε σὲ πράγματα ποὺ εἶναι δουλειὰ μας, καὶ καθαρὸ δὲν τὸ πίστευε πὼς τόντις γελιότανε ὁ κ. Μπούνιος. Κ' ἔτσι ἀπὸ τὸ νὰ μὴν πιστέβῃ στὴν ἀπροσεξία, καταντοῦσε ἀπρόσεχτος ὁ ἴδιος.

Ὁ γιατρός δλοῖνα ἐζέταζε τὴν πληγὴν καὶ ὁλοῖνα κατὶ ἔλεγε, πότε δυνατὰ, πότε μέσ' τὰ δόντια του. Ἐπειτα, μὲ χερί πολὺ πιδέξιο, ἐπίασε τὸ φιλούτσικο τὸ μῆλι καὶ τὸσπρωξε ἀγάγια στὴ σάρκα τῆς μέσας, νὰ βαθμετρήσῃ, νὰ ψιλαφῇ, νὰ νοιώσῃ τὴν πληγὴν. Δὲν πόνεσε διόλου ἡ Κατινούλα. Σηκώθηκε ὀρθὸς ὁ κ. Μπούνιος, ποὺ εἶτανε σκυμμένος ἀπάνω στὴν πληγὴν.

—«Τίποτα δὲν εἶναι. Τὰ μετὰξιά!»

Καὶ δίχως καμιάν ἄλλην ἀνασκόπη καὶ διχώνωσιν, πρόσταξε:

—«Πληγὸδέσιμο ὑγρό», κ' ἔφυγε.

Κατόπι τοῦ ὁ Ἀντρέας, νὰ μὴν τὰ πῇτε τοῦ κ. Σεβιλιά, μὰ τὸ χειρουργημα κανονικὰ δὲν ἔγινε. —«Εἶναι ἀνάγκη νὰ σὰς τὴ φέρω στὸ Νοσοκομεῖο ἰδῶ γιὰ μερικές μέρες»;

—«Ὅπως ἀγαπάτε, τοῦ ἀποκρίθηκε μ' ἓνα εὐγενικὸ καὶ κάπως ἀδιάφορο χαμόγελο. Μὲ πολλὴ ἐγκαρίστηση. Θάχουμε τὴν ἐννοία τῆς».

Καὶ πάλε φεβγίό.

(ἀκολουθεῖ)

Ο ΝΟΥΜΑΣ, ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα Δρ. 10. — Γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ
Φρ. 70. 10.

20 λεπτὰ τὸ φύλλο λεπτὰ 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ : Στὰ κίосκια τῆς Πλατείας Συντάγματος, Ὁμόνοιας, Ὑπουργείου Οἰκονομικῶν, Σταθμοῦ Τροχιόδρομου, (Ὁφθαλμιατρεῖο), Βουλῆς, Σταθμοῦ ὑπόγειου Σιδηρόδρομου (Ὁμόνοια), στὸ καπνοπωλεῖο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), Ἐξάρχεια, στὰ βιβλιοπωλεῖα «Εὐστίας» Γ. Κολάρου καὶ Σακέ του [ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ]. Στὸ Βόρ, βιβλιοπωλεῖο Χριστόπουλου.

Ἡ συντρήμὴ πλερώνεται μπρὸς τὰ κ' εἶναι ἐνὸς χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Οἱ μετανάστες — Τὸ ἀρφαβητάρι τοῦ «Νουμά» — Ἱστορία καὶ Ἐπιστήμη — Αὐλικοί καὶ δημοσιογράφοι — Τὰ λόγια τοῦ Βουλευτῆ — Δημοσιογράφος τῆς Αὐλῆς.

ΔΥΟ σπουδαῖα ζητήματα ἔχει νὰ μελετήσῃ ἡ Βουλὴ κ' ἡ Κυβέρνηση, σπουδαῖα ζητήματα ὅσο καὶ τὸ ζήτημα τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ στόλου, ὅσο καὶ τὸ ζήτημα τῶ Σκοιλεῶν. Πρῶτο, πὼς νὰ μὴ φεύγουν οἱ πατριῶτες μας γιὰ τὴν Ἀμερικὴ καὶ ρημάζεται ἔτσι ὁ τόπος, ὅπου οὐκ οὐκ θὰ καταστήσῃ νάρθονε Βούργαροι καὶ Ρουμάνοι νὰν τὸν κατοικήσουνε καὶ δεύτερο, πὼς νὰν τοὺς σώσει, μιὰ καὶ δὲν μπορεῖ νὰν τοὺς κρατήσῃ ἔδω, ἀπὸ τοὺς διάφορους πράχτορες ποὺ τοὺς ληστεύουν ἀδιάντροπα, κλέβοντάς τους καὶ τὴν τελευταία πεντάρα, χωρὶς ἡ περίφημη Πολιτεία καθόλου νὰ συγκινηθεῖ.

Ὅσα γραφτήκανε τελευταῖα στίς φημερίδες γιὰ τὸ δεύτερο αὐτὸ ζήτημα, εἶναι τόσο ἀνατριχιαστικὰ καὶ ἀποτρόπαια, ποὺ σὲ κάνουνε νὰ πιστέψεις πὼς Κυβέρνηση καὶ πράχτορες ἔχουν κάνει κάποια κορυφὴ συμφωνία νὰ γδύνουν τὸν κόσμο καὶ νὰ μοιράζονται τὰ λάφυρα. Ἀλλωτὶκα, ἀδύνατο νὰ δικιολογηθεῖ ἡ ἐγκληματικὴ ἀφροσύνη τῆς Πολιτείας.

*

ΤΟ ΡΩΜΑΙΩΝΙΚΟ ἀρφαβητάρι τοῦ βριχέυτητος στὸ διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμά», τυπώθηκεν ἄραγε τὴν Πόλιν πλούσια καὶ καλλιτεχνικὰ, καθὼς τοῦ ἀξίζει. Μερικοὶ δικοὶ μας εἶναι δώσει χρήματα γιὰ τὸ τυπωμα αὐτό, καὶ ἄλλοι (σὺν τὸν Συντελεστὴ τῆς Καλλιτεχνίας, τὸν Κ. Λαναρὴ τοῦ Βαχοῦ, τὸ Ν. Ζηζυρία τῆς Λόντρας κλπ.) ταῖαν πὼς θὰ δώσουν. Στὸ γράφει μὲς σταλτήκανε 10 φρ. χρ. τοῦ Ἑρμονα, 50 φρ. χρ. τοῦ Γ. Σκοπελίτη τῆς Μαντιχας, ἀκέρως, 2,75 φρ. χρ. τοῦ Δ. Φύρρα καὶ 10 φρ. τοῦ Λυδοῦ Παδαβροῦ. Τὰ χρήματα αὐτὰ θὰ σταλθοῦν στὴν Πόλιν. Ὅσοι ἄλλοι θελήτουνε νὰ βοηθήσουν τὸ ἔργο, παρακαλοῦνται νὰ στείλουν τίς συντρήμας τους ἔτσι στὸν κ. Φώτῃ Φωτιᾶδῃ γιατρὸ, Αἰγὰ Πισμὰν Νῦ 45. Ρένα (Constantinople). Ἐνν τίτιο ἔργο πρέπει ὅλ' οἱ φίλοι τῆς Ἰδέας νὰν τὸ συντρήσουν.

*

ΠΑΝΟΥ Στὸ ἀρθρο «Ἱστορία καὶ Ἐπιστήμη» τῆς «Ἐπιστημονικῆς Ἐπιθεώρησης» τοῦ Παρισίου ποὺ δημοσιεύσαμε στὸ περασμένον φύλλο, κάποιος φίλος μὰς ἔστειλε τὴν ἀκόλουθὴ σημείωση:

«Σωστὰ εἶναι αὐτὰ ποὺ λέει ἡ «Ἐπιστήμη». Ἐπιθεώρηση» τοῦ Παρισίου, ἀλλὰ ὅσο ἔφαγε τοὺς ἄλλους ἡ Ἱστορία ἄλλο τόσο τοὺς τρώει κ' ἡ Ἐπιστήμη. Ἀλλως τε τὸ ἴδιο κάνουν καὶ ἡ Ἱστορία κατάντησε Ἐπιστήμη καὶ ἡ θύμηση τῆς Ἱστορίας σ' ἓνα ἴδιον, ὅπως καὶ ἡ μεγάλη ἐπίδοσις τῆς Ἐπιστήμης, εἶναι ἀποτελέσματα κατὰ τὴ γνῶμην μου, καὶ ὄχι αἰτίες τοῦ ἔπισμου τοῦ ἔθνους αὐτοῦ. Ὁ ἔπισμος ἐρχεται ἀπὸ τὴν κούραση τῆς φυλῆς, ὁ ἔπισμος εἶναι ἡ κούραση τῆς φυλῆς καὶ ἔχει ἀποτελέσματα πολλὰ, καὶ κοντὰ στ' ἄλλα τὴν ὑπερβολικὴ μνήμη τῶν παρσμένων μεγαλείων καὶ τὸ χάσιμο τῶν ἀνθρώπων τῆς φυλῆς αὐτῆς μέσα στὰ βιβλία, στὴ μελέτη, στὴν ἀποκλειστικὴ σκέψη, στὴν ἐπιστήμη, καὶ τὸ ἔχασμα τῆς ἐνέργειας».

ΔΕΝ προσκαλεστήκανε κ' οἱ δημοσιογράφοι στίς γιορτὲς ποὺ γινήκανε στὸ Παλάτι, εἴτανε δὴ ὁ Ἰταλὸς Βασίλειος, καὶ νὰ σου ἰμέτως ζήτημα στὸν τύπο καὶ διαμαρτυρίες καὶ ξεφωνητὰ καὶ βρισιὲς κατὰ τῶν Αὐλικῶν.

Ἐπρεπε νὰ προσκαλεστοῦν κ' οἱ δημοσιογράφοι ἢ δὲν ἔπρεπε; Βέβαια, ὅσα συλλογιστέ κανεῖς μερικοὺς Ἀθηναίους δημοσιογράφους τὸν π.ίνει ἀνατριχίλα καὶ βρίσκει πὼς πολὺ σωστὰ καὶ φρόνιμα φερθήκανε οἱ Αὐλικοὶ καὶ δὲν προσκαλέσανε κανένα. Μὰ ὅσα συλλογιστέ καὶ μερικοὺς Αὐλικούς, βρίσκεις χωρὶς κόπο πὼς Παλάτι ποὺ ἔχει τέτοιους Αὐλικούς μπορεῖ νὰ δεχθεῖ καὶ τέτοιους δημοσιογράφους.

Κ' ἔτσι οἱ ἄνθρωποι μ' ὅλο τους τὸ δίκιο βρίσκουν καὶ χαλνοῦν τὸν κόσμο μὲ τίς διαμαρτυρίες τους.

*

ΟΣΟ γιὰ τοὺς βουλευτάδες μὰς ποὺ δὲν καλεστήκανε καὶ αὐτοί, ὁμοῦ τὰ εἶπε μ' ἓνα γράμμα τοῦ τυπωμένου στὸ «Ἄστυ» τῆς περασμένης Κυριακῆς, ὁ Βουλευτὴς Λευκίδης κ. Πέτρος Π. Φίλιππος.

«Ἀρῶ ἔπεσσε τόσο (εἶπε πάλιν κάτω) στὴν ὑπόληψη τοῦ λαοῦ καὶ τῆς Βασιλείας ἐμεῖς οἱ βουλευτάδες μὲ τὴν ρουσφετολογικὴ μικροπολιτικὴ μὰς, ἔχουμε τὴν ἀπαίτηση νὰ μὰς λογαριάζουν καὶ νὰ μὰς προσκαλοῦνε στὰ πινυγύρια τους; Πολὺ σωστὰ λοιπὸν ἡ Αὐλὴ μὰς εἶπε: «Ἐπέστατε» Σηκώθητε καὶ θὰ σὰς δώσω τὸ χέρι!» Ἄλλος κανένας δὲ μὰς φταίει παρὰ ὁ ἐαυτός μας. Μπαίνουμε στὴ Βουλὴ ἄνθρωποι καὶ βγαίνουμε Βουλευτάδες.

Ὅμοῦ λόγια καὶ εἴτανε τὰ λέει μάλιστα Βουλευτὴς.

*

ΕΝΑΣ μονάχ δημοσιογράφος καλεστέθηκε στὸ Παλάτι κ' ἔγινε, λένε, ἡ μοναδικὴ αὐτὴ ἐξαίρεση γιατί ὁ δημοσιογράφος αὐτὸς ἔτυχε νὰναι Αὐλικός.

Δὲν τὸ ξέραμε πὼς ἡ Αὐλὴ μὰς κοντὰ στοὺς μαγέρους τῆς, στοὺς σταυλίτες τῆς, καὶ στοὺς ἄλλους ὑπερτετε τῆς, ἀποχτήσε τώρα τελευταῖα καὶ τοὺς δημοσιογράφους τῆς.

Δὲ μένει ἄλλο πιά παρὰ νὰ βγαῖ καμιά φημερίδα μὲ τὸ ζηλευτὸ τίτλο «Προμηθευτὴς τῆς Αὐλῆς», ποὺ στολίζει τότε ψωμίδικα, παπουτσάκια, χασάπικα καὶ μανιτζικα.

ΑΝΟΙΧΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Καλκούτα, 14.3.07

Ἀγαπητὴ «Νουμά»,

Μέσκα στὰ γράμματα καὶ τίς φημερίδες ποὺ ἔλαβα αὐτὴ τὴ βδομάδα γιὰ τὸ βιβλιαράκι μου «Ἡ Καλλιέργεια τοῦ μπαμπάκιου» εἶναι κ' ἓνα γράμμα μὲς Ἀθηναίας τῆς ἔστειλε τὸ βιβλιαράκι μου γιὰ φιλικὴ ἐνθύμηση καὶ κίνη μὲ εὐχαρίστησιν, ποὺ δαίχνη μοναχὰ τὴν ζυγνὴ γυναῖκα, μοῦ ἀπαντᾷ καὶ μοῦ τὰ φιλνι καμποσο γιὰ τὴ δημοτικὴ «βεβιασμένη ψυχολογία», ὅπως τὴ λέγει, γλώσσα μὰς.

Ἐχουμε τόσες φορὲς συζητήσῃ αὐτὸ τὸ ζήτημα ποὺ τίποτες νὸ πιά δὲ μένει νὰ πῇ κανεῖς. Ν' ἀφύσω ὅμως χωρὶς ἀπάντησιν τὸ γράμμα αὐτὸ δὲ στέκει. Ἀραδίασα λοιπὸν στὸ χαρτὶ ὅ,τι ἔτυχε νὰ σκεφτῶ κίνη τὴν ὥρα γιὰ τὴ δημοτικὴ μὰς καὶ σὺ στέλνω ἓνα ἀντίγραφο. Ἄ νομίζεις πὼς ἡ ἀπάντησή μου ἀξίζει μιὰ γωνίτσα τοῦ Νουμά, δημοσιέψῃ τὴν.

Ἀγαπητὴ μου Κυρία,

Σὰς εὐχαριστῶ γιὰ τὸ γράμμα σας καὶ ἀκόμα περισσότερο γιὰ τὴν εὐχαρίστησιν ποὺ μιλῆτε γιὰ τὸ βιβλιαράκι μου. Εἶναι ἀλήθεια πὼς μπορούσατε νὰ μ' εὐχαριστήσετε μοναχὰ χωρὶς νὰ μοῦ πῇτε καμίας γιὰ τὴ δημοτικὴ γλώσσα μου. Αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ συνηθίζετε, σὰς ἀρέσει νὰ λέτε καθαρὰ τὴν ἰδέαν σας. Σπάνιο χάρισμα σὲ μιὰ κυρία. καὶ μάλιστα σὲ τέτια ζήτηματα. Ὅχι μοναχὰ δὲν πειράχτηκα μὰ καὶ χάρηκα νὰ δῶ ὅσα γράφετε καὶ εἶμαι ὅλο χαρὰ ποὺ μπορῶ νὰ κουβεντιάσω τώρα μαζί σας γιὰ τὸ μεγάλο κ' ἐθνικὸ μὰς αὐτὸ ζήτημα τῆς γλώσσας μὰς.

Μοῦ λέτε πὼς τὸ βιβλιαράκι μου εἶναι πραχτικὸ καὶ χρήσιμο μὰ εἶναι γραμμένον σὲ «βεβιασμένη Ψυχολογικὴ γλώσσα». Λέτε πολλὰ ἀκόμα καὶ καταλαβαίνω καλὰ πὼς θέλετε νὰ πῇτε ὅτι θὰ εἴταν